פייערליכע עפענונג פון די אגענץ-זיצונגען—(זעה 2. זייט)

№ 187 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאדזער טאגעבלאט

22-טער יאהרגאנג. | 12 sierpnia 1929 r. | מאנטאג, ו' מנחם-אב תרפ"ט. | רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען פון: רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47.

געשלאסען דעם 16-טען ציוניסטישען קאנגרעס

אויסגעוועהלט די נייע עקזעקוטיווע אהן הארי סאקער

די רעוויזיאניסטען געשטימט געגען ד"ר ווייצמאן אין דער נייער עקזעקוטיווע. — די ליידענשאפטליכע דעבאטע איבער דער חינוך-רעזאלוציע. — פאליטישער רעפעראט פון ד"ר רינג על הערט אויס דער קאנגרעס שטעהענדיגערהייט. — פון לאדז זענען געוועהלט געווארען אין אקציאנס-קאמיטעט דעפ. ד"ר י. ראזענבלאט און ד"ר א. טארטאקאווער.

די פייערליכע שליסונג פון ציוניסטישען קאנגרעס

דער צוזאמענשטעל פון דער נייער עקזעקוטיווע

צירוך, 11. (יט"א)

9.10 פריה. ארום 8.45 איז דער פלענום צוגעטרעטען צו די וואהלען.

עס איז זבעשלאסען געווארען, אז דער קאנגרעס זאל נישט אויסטיילען די מיטגלידער פון ביידע בעזונדערע צענטראלעס (א"י און לאנדאן) און אויך נישט די פארטפעלען.

דערויף איז פארגעקומען די אפשטימונג, וואס האט געגעבען פאלגענדע רעזולטאט:

פרעזידענט פון דער ציוניסטישע ארגאניזאציע פראפ. חיים ווייצמאן, פרעז. פון דער עקזעקוטיווע, נחום סאקאלאוו, אלס מיטגלידער פון דער עקזעקוטיווע זענען געוועהלט געווארען: הענריעטא סאלד, איזידאר בארק, הרב מאיר בערלין, פראפעסאר זעליג בראדעצקי, קאלאנעל קיש, קאפלאנסקי, לואי ליפסקי, פראפ. פעליקס ראזענבלום, ד"ר רופין, און שפרינצאק.

פאר רדער אפשטימונג האבען די רעוויזיאניסטען אפגעגעבען אן ערקלערונג, אז זיי זענען געגען יעדער עקזעקוטיווע, בראש פון וועלכער עס וועט שטעהן ד"ר ווייצמאן, ווייל זיין פערזאן איז שעדליך פאר'ן ציוניסטישען פראגראם און טאקטיק. זיי האבען דעריבער געשטימט נעגען. בלויז ווען מען האט געשטימט איבער דער קאנדידאטור פון נ. סאקאלאוו האבען זיי זיך אפגעהאלטען פון שטימען.

נאכדעם זענען געוועהלט געווארען 54 מיטגלידער פון אקציאנס-קאמיטעט און זייערע פערטרעטער, וואס בילדען גלייכצייטיג די ציוניסטישע העלפט פון דער „אגענץ". אלס ציוניסטישע ביוראליסטען זענען געוועהלט געווארען: אוסישקין, לעא מאצקין און שמריהו לעווין.

צוזאמענשטעל פון אקציאנס-קאמיטעט.

צירוך, 11. (יט"א)

צווישען די 54 מיטגלידער פון אקציאנס-קאמיטעט זענען אריין פאלגענדע פערזאנען פון פוילן: לעא לעווייטע, דעפ. ד"ר לעאן רייך, דעפ. ד"ר טהאן, דפ. ה פארבשטיין, דעפ. הרב בראדט, נייפעלד, ד"ר פעדערבוש, אינזש. רייס, דעפ. גרינבוים, ד"ר הינדעס, ניינער, הרב רובינשטיין, לעווין-עפשטיין, ד"ר ק. שווארץ, ד"ר זילבערשטיין. פון לאדז: דעפ. ד"ר ראזענבלאט און ד"ר א. טארטאקאווער.

די וואהלען פון דער עקזעקוטיווע

שארפע אפאזיציע געגען סאקער.

צירוך, 11. (יט"א)

6.20 פארמאגס. נאכ'ן פאליטישען רעפעראט פון ד"ר רינגעל איז געמאכט געווארען א הפסקה. באלד דערויף טרעט מען צו צו די וואהלען.

צירוך, 11. (יט"א)

7.15 פריה. עס נעהמען ווייטער די אונטערהאנדלונגען וועגען שאפען די נייע עקזעקוטיווע. עס געהט אן א פערשארפטער קאמף וועגען דער קאנדידאטור פון הארי סאקער.

פאליטישער רעפעראט פון ד"ר רינגעל.

צירוך, 11. (יט"א)

ד"ר רינגעל האט אין נאמען פון דער פאליטישער קאמיסיע געהאלטען א רעפעראט. בעת ער האט געזאגט, אז טייל פאדערונגען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע זענען נישט ערצילט געווארען ביי דער מאנדאט מאכט האבען אלע דעלעגאטען זיך אויפגעשטעלט פון די ערטער און אויסגעהערט דעם רעפעראט שטעהענדיגערהייט. בעזונדערס האט דר. רינגעל בעמערקט די בעציהונג פון דער רעגירונג צו די אינטערעסען פון א"י-אויפבוי און די פראגע וועגען כותל מערבי. דאן האט ער געפאדערט וועגען די רדיפות אויף יודען אין פערשידענע לענדער, בעזונדערס אין תימן, און די רדיפות אויף ציוניסטען און העברעאישען קולטור אין ראטען-רוסלאנד. בעת'ן רעפעראט איז ד' ישטימונג אין זאל געווען א נעהדריקטע.

די לעצטע קאנגרעס-זיצונג

צירוך, 11. (יט"א)

די לעצטע אווענד-זיצונג פון קאנגרעס שבת ביינאכט איז פארגעקומען און זאל פון שטאט-טעאטער. די גאלעריע איז געווען פול געפאקט מיט געסט, וואס זענען געקומען בייוואוינען די פייערליכע שליסונג פון קאנגרעס. עס ווערען בעהאנדעלט א רייהע רעזאלוציעס. פון די ווילטיגסטע איז די רעזאלוציע, וואס שאפט אפ די שטים-רעכט פאר די מיטגלידער פון אקציאנס-קאמיטעט, וואס האבען נישט קיין מאנדאט. ד' ודאזיגע רעזאלוציע ווערט אנגענומען. ביי די קומענדיגע קאנגרעסען וועלען די דאזיגע מיטגלידער שוין נישט האבען קיין שטים רעכט.

פייערליכע שליסונג פון קאנגרעס.

צירוך, 11. (יט"א)

9.10 פריה. דער קאנגרעס ווערט פייערליך געשלאסען מיט'ן געזאנג פון „התקוה". די דעלעגאטען און געסט פערלאזען דעם זאל.

Aspirin TABLETKI
BAYER
niezbędne również podczas lata
jako środek uśmierzający bóle.
Do nabycia w aptekach.

ליידענשאפטליכע חינוך-דעבאטע

אלג. ציוניסטען, ראדיקאלען און רעוויזיאניסטען שטימען צוזאמען.

צירוך, 11. (יט"א)

3 ביינאכט. די פלענום-זיצונג פון קאנגרעס דויערט. עס ווערט געפיהרט א רעספעקטיגער קאמף איבער דער רעזאלוציע וועגען חינוך. עס ווערט געפיהרט א ליידענשאפטליכע דעבאטע וועגען דעם צי קען מען אפזאגען א לעהרער פון די א"י-שולען פון זיין פאסטען צוליב רעליגיעזע מאטיוון, אהן דעם הסכם פונ'ם חינוך-דעפארטאמענט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. די לינקע פערטיידיגען דעם זעלבען שטאנדפונקט וואס „מזרחי".

צירוך, 11. (יט"א)

3.20 ביינאכט מיט 130 געגען 104 שטימען איז דורכגעפאלען די אויסבעסערונג און דער רעזאלוציע וועגען חינוך. דער קאנגרעס האט זיך ארויסגעזאגט פאר הענריעטא סאלד און געגען „מזרחי" און די לינקע. דערביי האבען די אלגעמיינע ציוניסטען, ראדיקאלען און רעוויזיאניסטען געשטימט צוזאמען. דאס איז דאס ערשטע מאל פון די קאנגרעס-זיצונגען בעת די דאזיגע פראקציעס שטימען צוזאמען.

אגראר-רעזאלוציעס אנגענומען אי בלאק

צירוך, 11. (יט"א)

די אגראר-רעזאלוציעס זענען אנגענומען געווארען אהן בלאק.

אכטונג, בעקער-מייסטער
מיטגלידער און נישט-מיטגלידער אין לאדז
צוליב די אויסערגעוועהנליכע נייע פעראררנונגען, וועלכע עס דראהען אונזער בעקער-פאך מיט א אונטערגאנג, ווי אויך כדי צו פערגעסערען די לאגע אין פאך רופען מיר א דרינגענדע

פערזאמלונג

פון אלע בעקער-מייסטער אין לאדז אויף היינט, מאנטאג, דעם 12.8 6 אז. נ. מ. אין איינענעם לאקאל וואלטשאנסקא 67. מיר בעטען אלע בעקער-מייסטער פינקטליך צו קומען. קיין איין בעקער זאל נישט פעהלען.

די צייטווייליגע קאמיסיע.

בעקאנטמאכונג

דערמיט מאך איך בעקאנט די ג' ווירטינס, אז די אליינפערטרעטונג אויף לאדז און אומגעגענד פון דער פריה-געמעלק פון „מאיאנטעק ברוס" איז מיר איבערגעגעבען געווארען. — די בהמות פון „מאיאנטעק ברוס" ווערען סיסטעמאטיש אונטערזוכט דורכ'ן וועטערינאר-דאקטאר מערטשיק. — די היגיענישע, מוסטערהאפטע און מאדערנע שטאל אין וועלכער די בהמות געפינען זיך גיט א גאראנטיע, אז די מילך איז פריי פון אלערליי באקטעריעס.

איך עמפעהל זיך די ג' ווירטינס און צווכען מיט אכטונג:

מלעטשארניע מ. פריעם. לאדז, קאנטנא 14

בעמ.: די מילך פון דער פריה-געמעלק איז כשר. חלב ישראל. געפינט זיך אונטער מיין שטענדיגער פערזענליכער אויפזיכט.

מיט דעטייל-בעשטעלונגען זיך צו ווענדען ליוט דער אויב' דער אדרעס.

Dr. Wołkowyski
צוריקגעקעהרט
צעגיעלניאנא 25
טעלעפאן 26-87
ספעציאל-ארצט פאר הויט ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע. אלע-ארט אנאליזען בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8—2, און פון 6-9 אווענד.
בעזונדער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. Niewiażski
האט זיך איבערגעצויגען
אויף אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעמט אן פון 8—2 מיטאג און פון 5—9 אווענד.
ספעציאל-ארצט פאר סיפיליס, טריפער און מענער שוועכע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
פאר דאמען ספעציעלער ווארטע-זאל.

ווינער ארטאפעדישע פראצאווניע
— אונטער אויפזיכט פון א דאקטאר ספעציאליסט —
מאכט לויט גיפס-מאדעלען וואלאדקעס געגען פלאט-פיס קינסטליכע פיס, ארטאפעדישע גארסעטען און אפאראטען
א. ז. וו. גדאנסקא 28 וו. 1 פון 5—7 אווענד

Dr. med. A. Mazur
ספעציעל-ארצט פאר אויערן, נאז און האלז-קראנק ווי אויך שטום און שפראך-פעהלער
ווסכאדניא 65
איינגאנג אויך דורך פיעטריק. 46) טעל. 66-01

עסט און אבאנירט דאס „לאדזער טאגעבלאט"

נאך קורצע און שווערע ליידען איז אין עלטער פון 48 יאהר געשטארבען מיין הייסגעליבטער מאן, אונזער אונפערגעסליכער ברודער איידעם און שוואגער נ"ע

ישראל ב"ר אהרן הלוי ז"ל **ווּעקסלער**
(לאנגיעהריגער סוחר).

די לוי' איז פארגעקומען נעכטען זונטאג, דעם 11. אויגוסט פון טרויער-הויז זאכאדניא 21, חעגען וואס פ'טיילען מיט אין גרויס צער
די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע

אכטונג, צייטונגס-פערקויפער!

אויף דער פערזאמלונג, וואס איז פארגעקומען נעכטען דעם 11 אויגוסט מיט דעם אנטייל פון איבער 80 צייטונגס-פערקויפערס, איז אנגענומען געווארען א בעשלוס, אז אזוי ווי דער אגענט ווינאגראד גיט צום ערשטפרייטען די אווענד-אויסגאבע „ראדיא" אזעלכע ט לעמענטען, וואס היטען נישט היין ערלויבניש אויף דעם האנדעל און האבען אויך נישט קיין צייגניש פון א דאקטער פון מאגיסטראט, ברענגט ער א שאדען אלע צייטונגס-פערקויפערס און פעראורזאכט צו פערשלעפען אנשטעקענדע קרענק צווישען דעם לעזער-פובליקום צוליב דעם זאל קיין שום צייטונגס-פערקויפער נישט קויפען ביי דעם אגענט ווינאגראד קיין שום אויסגאבען, וועלכע עס געפינט זיך אין זיין קאנטאר, זאגאר ווען ער וועט צושיקען צו דער שטעל, ביז ער וועט אויפהערען צו געבען די אווענד-אויסגאבע מענשען, וואס האבען נישט קיין קאנצעסיעס, אדער יונגלעך.

מיט אכטונג די קאמיסיע

שטאטיש טעאטער לאדז, צעגיעלניאנא 63 | גאסטראלען פון דער ווילנער טרופע יאהר XIV ... דיר. מ. מזאה. | שטאטיש טעאטער לאדז, צעגיעלניאנא 63

היינט, מאנטאג, 8.30 אווענד א פארשטעלונג פאר ארבייטער ארג. דורכ'ן „קולטור-אמט"

„ביינאכט אויפ'ן אלטען מארק"

דינסטאג ... געזעגענונגס-פארשטעלונג „קידוש השם"

... קאסע פון טעאטער פון 11 ביז 2 און פון 6 ...

פייערליכע עפנונג פון די אגענץ־זיצונגען

מיר זענען מענשען פון פערשידענע אידעען און קאנצעפציעס, זאגט מארשאל, אבער אלע געשטרעבט געמיינזאם צו ארבייטען פאר ארץ־ישראל. — דער אויפבוי פון ארץ־ישראל איז די זאך פון דער אינטערנאציאנאלער עפענטליכער מיינונג, זאגט לעאו בלום. —

בעגייסטערטע שלום־רעדע פון נחום סאקאלאוו

ערשטע זיצונג פערענדיגט מיט׳ן געזאנג פון התקוה

צ י ר י ך, 11. (ימ״א)

נעכטען 4 נאכמיטאג איז אין גרויסען זאל פון דער טהאן־האלע געעפענט געווארען די ערשטע זיצונג פון דער פערברייטערטער יודישער „אגענץ". די גאלעריע און דער זאל זענען געווען איבערגעפאקט. ווען וויצמאן בעוויזט זיך אין זאל ווערט ער בעגעגענט מיט א שטורם פון אוואציעס. און זאל זעהט מען פראפעסאר איינשטיין, לארד מעלטשעט, מארשאל, ווארבורג, סעמועל און אסקאר וואסערמאן.

וויצמאן עפענט די זיצונג מיט א העברעאישער רעדע, וואס ווערט איבערגעזעצט מיטלווייז אין ענגליש און דעם נרעסטען טייל אין דייטש.

וייצמאנ׳ס רעדע.

ער שטרייכט אונטער דעם וויכטיגען היסטארישען מאמענט און גיט א איבערבליק פון דער ציוניסטישער בעוועגונג אנהויבענדיג פון חבת־ציון ביז דער באלפור־דעקלאראציע און זאגט, אז ביז איצט זענען די ציוניסטען אליין געווען פעראנטווארטליך און אויפבוי פון א״י היינט איז א״י די זאך פון גאנצען יודענטום. מיר זענען דא נישט אהערגעקומען צו פיהרען קיין מעטאפישען שטרייט נאר צו פראקטישע ארבייט פאר א״י און פאר׳ן גאנצען יודישען פאלק.

איבערגעהענדיג צו דער בעציהונג פון די ציוניסטען צו די נישט־ציוניסטען, זאגט וויצמאן, אז דער קאנגרעס האט אנגענומען די קאנסטיטוציע פון דער יודישער „אגענץ" וואס טיילט זיך אויף צוויי העלפטען, אבער פעראייניגט און איין ארבייט פאר א״י.

ער ענדיגט:

די יודישע „אגענץ" וועט ברענגען כבוד דעם יודישען נאמען. דער היינטיגער טאג וועט ארייננעמען ווערען אין יודישען לוח אלס גרויס געשעהעניש פאר׳ן יודישען פאלק.

דערויף האלטען קורצע בעגריסונגען, פארשטעהער פון דער שווייצארישער קאנגרעס־רעגירונג און א הויכער בעאמטער פון דער מאראלס־קאמיסיע בײַם פעלקער־בונד. דאן בעגריסט די „אגענץ" דער פרעזידענט פון איזראעליטישען קהלות פערבאנד און דער שווייצער דעלעגאט בראדסקי און די רבנים יחזקאל ליפשיץ און הרב עוזיאל. זיי דערמאנען בײַדע די געשעהענישען ארום כותל מערבי און זאגען, אז דאס איז א היסטארישע נאגע, וואלד־מאס וואס מאכט בלוטיגען די הערצער פון יודישען פאלק. זיי דריקען אבער אויס די האפנונג, אז דורך דער פעראייניגונג פון אלע יודען פאר א״י וועט געשאפען ווערען א אנדער לאגע.

דערויף נעמט דאס ווארט

לואי מארשאל

ער זאגט: מיר האבען זיך דא פערזאמעלט מענשען פון פערשידענע אידעען און פערשידענע קאנצעפציעס, אבער אלע ווילען מיר געמיינזאם ארבייטען פאר א״י. מיר אונטערדריקען נישט קיינעמס מבינונג פון די וואס ווילען מיטארבייטען אין דער „אגענץ". מיר אמעריקאנער האבען אנדערע מעטאדען, אזהר האט אייערע מעטאדען. איך רוף די ציוניסטען און דעלעגאטער צייט צו ארבייט. מיט געלד קען מען נישט אלץ דערגרייכען. מיר אמעריקאנער זענען מיר נישט געלד־זאק, נאר מענשליכע וועזענס. אונזער היליגער חוב איז צו פערגרעסערן דעם וואוילזיין פון די יודען אין פאלעסטינא ווי אין דער גאנצער וועלט.

מיר געהען האנד בײַ האנד מיט די ציוניסטען. א דאנק דער שטאטס־מענעשער קונסט פון וויצמאנ׳ען. מיר האבען א אידעאל און מיר ווילען ארבייטען פראקטיש נישט מאכענדיג קיין אונטערשייד אין דער ארבייט.

מארשאל לויבט דאן די רעזאלוציע פון קאנגרעס, אז די „אגענץ" זאל בערוקזיכטיגען די רעליגיעזע הצטרכות׳ן פון ישוב אין א״י. מארשאל ענדיגט זיין רעדע מיט די ווערטער: אין עטליכע טעג ארום האבען מיר תשעה באב, דער טאג פון חורבן פאר׳ן יודישען פאלק, לאמיר אונזפערוואנדלען דעם טאג פון טרויער אין א טאג פון פרייד און דער ארבייט וואס זאל ברענגען פאר׳ן כלל ישראל די אהדות פון גאט, פאלק, גייסט.

איינשטיינ׳ס רעדע

איינשטיין זאגט: איך בין גליקליך וואס איך האב דערלעבט דעם גרויסען טאג. מיר מוזען דערמאנען היינט הערצליך דעם שעפער פון פאליטישען ציוניזם און דער איבערצייגונג, אז הערצל׳ס פאליטיש ווערק איז געלונגען. און דעם היינטיגער טאג איז א גרויס געשעהעניש.

לעאן בלום

דער אויפבוי פון א״י ענדיגט זיך נישט בלויז מיט קאפיטאל, נאר די זאך פון דער אונטערנאציאנאלע עפענטליכקייט. דער סאציאליסטישער אינטערנאציאנאל איז לעבהאפט פעראינטערעסירט אין אויפבוי פון א״י.

אסקאר וואסערמאן

מיר ווילען נישט טון קיין זאך, וואס איז עלול אפצושטויסען פון אונז די יוגענד. מיר זענען פאר א״י נישט געגען.

אביגדור גאלדשמידט

בעגריסט אין נאמען פון ועד הקהלות.

הערבערט סעמועל

דאלט דעם טאג פאר א וויכטיג געשעהעניש פאר׳ן יודישען פאלק און פאר א״י א״י זאגט ער איז געזיכערט אונטער דער ענגלישער רעגירונג.

ווארבורג

פאלעמיזירט מיט הערבערט סעמועל׳ן און זאגט, אז די ענגלישע רעגירונג האט נישט ערפילט איהרע התחייבות׳ן לגבי א״י. דאס יודישע פאלק האט אויפגעהאלטען פון אונטערגאנג פון חורבן ביז די באלפור דעקלאראציע, זיין עקשנות. ער זאגט, מיר ווילען נאך אליין וואס ליגט אין די פרינציפן פון אונזערע ... קיימען כדי צו פערשטארקען דעם א״י אויפבוי

שלום אש

(בין איצט האט די יודישע טעלעגראפען אגענטור נאך נישט בעקומען די ... רעדע).

אוסישקין

גיט א איבערבליק פון די עפאכען פון דער א״י טעטיגקייט. מיר ברענגען א צושטייער צו דער אגענץ די באלפור דעקלאראציע, 100 קאלאניעס, די אויפלעבונג פון דער העברעאישער שפראך און די אפפערווילגקייט פון די חלוצים איך ווינש די זקנים צווישען אונז, זאגט אוסישקין, זיי זאלען זוכה זיין צו זעהן א״י אויפגעבויט.

די שלום־רעדע האלט

סאקאלאוו

ער לויבט די ציוניסטישע טרייקייט פון די נישט־ציוניסטען, וואס געהען מחיל אל חיל פעראייניגט אונטער דער פאן פון א״י און פאר א״י. מיט׳ן געזאנג פון „התקוה" איז די ערשטע פייערליכע „אגענץ"־זיצונג געשלאסען געווארען.

צ י ר י ך, 11. (ימ״א) אויף דער זיצונג פון דער „אגענץ" זענען די ציוניסטען און נישט־ציוניסטען געזעסען בײַ איין טיש. נאך דער זיצונג האט זיך בא׳ן זיצונגס־זאל פערקליבען א גרויסער עולם וואס האט געערערט העגען דער היסטארישער וויכטיגקייט פון טאג.

אויפנאהמע בײַ פעליקס ווארבורג

פאר די ציוניסטען פון דער „אגענץ".

צ י ר י ך, 11. (ימ״א)

דער סעקרעטאר פון קאנגרעס האט געמאלדען, אז פעליקס ווארבורג מאכט א מיטאג־אויפנאהמע פאר די ציוניס־טישע מיטגלידער פון דער יודישער „אגענץ". דער מיטאג ווערט געגעבען אין איינעם פון די צירכער כשר׳ע רעסטאראנען.

אוואציעס אויפ׳ן קאנגרעס פאר „אגענץ"־מיטגלידער.

צ י ר י ך, 11. (ימ״א)

שפעט און אוועגד בעוויזען זיך אין קאנגרעס־זאל א טייל פון די חשוב׳ע געסט, וואס זענען געקומען צו די אגענץ זיצונגען, ווי שלום אש, אדוו. א. א. גרוזענבערג, ש. פאליאקאוו, א. א. לעוו מאצקין בעגריסט זיי. דער קאנגרעס מאכט זיי שטורמישע אוואציעס.

איבער 2 וואכען אין דער לופטען

דאס איז דער אמעריקאנער לופט־פליהער, וואס האט געשלאגען א נייעם רעקארד אין דער לופט־פליהעריי האלטענדיג זיך איבער 300 שעה אין דער לופטען.

פרויען־הענדלער אין דער מאסקע פון א „זשורנאליסט".

אין דער רוגאווער „פרוהמארגען" ליי־ענען מיר:

די טעג האבען מיר געבראכט אנ׳ארטיקעל פון אונזער ליבווישען קארעספאנ־דענטע וועגען א בעקאנטען פרויען־הענדלער, וועלכער האט זיך פאר־א־יאהרען בעווייזען אין ליבוי און זיך ארויס־געגעבען אלס „זשורנאליסט". מיר ברענגען דא איצט די פאטאגראפיע פון דעם ראפינירטען אגענט פון דער אינטערנא־ציאנאלער פרויען־הענדלער־ארגאניזא־ציע, וועמעס נאמען עס איז יעקב בעלער. דער זעלביגער „זשורנאליסט" האט אנב אויך בעזוכט ריגע און לאטגאליען, וואו ער האט זיך ארויסגעגעבען שוין נישט אלס „ליטעראט", נאר אלס „סוחר, וואס בערייזט די וועלט".

פון דער ספארט־וועלט

די נעכטיגע פוסבאל־מעטשען פאר דער מייסטערשאפט פון דער פוילישער עקסטרא־ליגע

„ווימלא" — „ל. ק. ס." 4:1 (2:0)

„טשארני" — „טוריסטען" 1:6 (0:2)

„לעגיא" — „ווארשאוויאנקא" 1:3 (1:3)

„רוך" — „I. פ. צ." 0:0 (0:0)

אינטערנאציאנאלער פוסבאל־מעטש

„ווארטא" — „פיליפס" (האלאנד) 2:5 (2:2)

די נעכטיגע רינג־קאמפען אין צירק

נעכטען זענען אין צירק פארגעקומען 3 דעצידירענדע קאמפען. עס האבען גע־קעמפט; 1) פינעצקי — קארש, דער קאמף האט געדויערט 88 מינוט, געזיגט האט פינעצקי, האלטענדיג קארש׳ן 3 מינוט אין דאפעל־נעלסאן. 2) שווארצע מאסקע — גארקאווינקא, געזיגט האט די מאסקע אין דער 26 מינוט. 3) חילינג — באנג סאמפאן, דער שטארקער דייטש בזיגט דעם אמעריקאנער הערקולעס אין דער 15 מינוט.

ווען איהר גערט איבער די נאז

הוסט מיט אפענע אויגען; איהר סענט בלייבען אנ׳אייבינער קאליסע, אדער גאר געפינען דעם טויט. היט זיך. מען זאל אייך נישט איבערפאהרען.

בלוטיגע געשלעג צווישען דער פאביאניצער „שטערן" און ר. ק. ס.

קריסטליכע יונגעליים נעמען זיך אן פאר די בעפאלענע יודישע טורנער

בעת׳ן מעטש, וואס איז פארגעקומען שבת נאכמיטאג אין פאביאניץ צווישען דעם יודישען ארבייטער־ספארט־פעראיין „שטערן" און ר. ק. ס׳ איז אויסגעבראכען א בלוטיג געשלעג. „שטערן" האט זעהר פיין געשפילט. אין די ערשטע 5 מינוט איז די יודישע טורנער געלונגען צו מאכען איין „גאל". ר. ק. ס. האט דאן אנגעהויבען צו שפילען זעהר ברוטאל און זעהענדיג, אז דאס העלפט אויך נישט, זענען זיי בעפאלען די מיטגלידער פון „שטערן" און זיי שטארק צוגע־שלאגען. א דאנק אבער דער ענערגישער האלטונג פון רוכטער פראפאסט, א מיטגליד פון פאביאניצער „מכבי" איז סוף כל סוף געלונגען צו בערוהיגען די צעהוצטע געמיטער און דער מעטש האט זיך געענדיגט מיט 3—4 לטובת שטערן.

ס׳איז כדאי צו בעמערקען, אז פיל פאביאניצער קריסטליכע יונגעלייט, וואס האבען בייגעוואוינט דעם מעטש האבען זיך אנגענומען פאר די יודישע טור־נער, זעהענדיג, אז די מיטגלידער פון ר. ק. ס. פיהרען זיך אויף, אמת׳ע כוליגא־נעס.

בלוטיגע ליבע־טראגעדיע אין לאדז

דערשאסען די כלה ווייל זי האט שפאצירט מיט אנדערע מענער.

(§) די 21 יעהריגע סאבינא אלעיניק פון וואפיענא גאס 84 איז געווען פער־לאבט מיט דעם 27 יעהריגען מיכאל קודאחצעוו פון נאוואק גאס 9.

לעצטענס האט די כלה געוואָרפען א אויג׳הן אויפ׳ן חתן און גענומען שפאצי־רען מיט אנדערע מענער. דאס האט דעם אייפערזיכטיגען חתן שטארק ארויסגע־בראכט פון די כלים און ער האט געגוי־טען דראהען די כלה, אז ער וועט זי אנ־ערגען.

די דראהונגען האבען אבער נישט גע־האט קיין פעולה און זי פלעגט ווייטער שפאצירען מיט וועמען זי האט געוואלט.

קודאוועצעוו האט שוין מסכים געווען אפצילאזען דעם שדוך, אבער אינעווייניג האט עס איהם געקעכט ווי א קעסעל און ער האט זיך געפינען טיף בעליידיגט הלמאי אנדערע מענער זענען בילכער פאר איהם.

נעכטען ארום צוועלף בײַנאכט איז זיין כלה אהיימגעקומען פון גאס אין בעגלייטונג פון עפעס א פרעמדען מאנספערשוין פאר׳ן טויער פון הויז, וואו סאבינא א־לעיניק וואוינט האט דער פרעמדער זיך געזעגענט און א קוש־טיענדיג זיין דאמע אין האנד זיך דערווייטערט.

סאבינא אלעיניק איז דאן צוגעגאנ־גען צו דער טהיר, אין זעלבען אויגענ־בליק איז פון טויער ארויסגעשפרונגען קודאוועצעוו מיט א רעוואלווער אין האנט און האט 3 מאל אויסגעשאסען אין זיין כלה, וועלכע איז געפאלען טויט אויפ׳ן ארט.

די דורכגעהער האבען איהם פער־האלטען און גערופען פאליציי, וואס האט דעם מערדער ארעסטירט.

דער טויטער קערפער איז פערזיכערט געווארען אויפ׳ן ארט.

אין פאלעסטינע
בעקומט מען שטענדיק דאס „לאדזשער טאגעבלאט"

BANK SPÓŁDZIELCZY
Kupców i Przemysłowców w Łodzi
Spółdz. z ogr. odpow. Tel. 36-46

אין איבערגעצויגען געווארן פון פיעטריקאווער 41

צעגעלניאנא 39 פראנט 1־טער שטאק

נעמט אן יעקסלען, פראכטען און פערשידענע דאקומענטען אויף אינקאסא אויף אלע פלעצער אין גאנץ פוילען בײַ א מינימאלער פראוויזיע און צאהלט אויס דעם זעלבען טאג, ווייזט איבער געלד אויף גאנץ פוילען, נעמט אן וקלאדען, איינלאגען, נדן־געלדער און קלענערע אפשפא־רונגען אויף די בעסטע בעדינגונגען, מאכט דיסקאנטא און גיט ארויס אוואנסען אויף אינקאסא

ערלעדיגט אלעס פינקטליך און רעעל! (די באנק איז אפען פון 9 ביז 2 מיטאג.)

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אוונט.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

פאליטישע השערות

מיר האלטען נאך אין מיטען הויך-זומער. די טעג זענען נאך הייס, מענשען חלום'ען גארנישט אהיימצוקומען פון די דאטשעס און קור-ערטער און שוין הערען זיך ביי אונז די ערשטע מעגער-פונ'ם פאליטישען הויך-סעזאן. די מיניסטארען געפינען זיך נאך אלע אויף אורלויב און שוין רעדט מען וועגען דעם, ווער עס וועט ווייטער פערבלייבען ביים פארטפעל און ווער עס וועט אראפ אין דעמיסיע. דערווייל טאפט מען נאך אין דער פינסטער. מען ווייסט נישט, ווער און וואס? מען פרובט טרעפען, מען צייכענט אן קאנטורען און אויף דער אויבערפלאך פון צייטונגס-פאפיר (אויף דער אויבערפלאך פון פאליטישען לעבען קאן מען נאך איצט נישט זאגען) בעווייזען זיך געשטאלטען פון פויזנער וואיעוואדע בנינסקי, פון גענעראל סאסנקאווסקי און פון איצטיגען לייטער פון פינאנץ-מיניסטעריום מאטושעווסקי אויף קאנדידאטען פון פרעמיער-מיניסטער. דער איצטיגער פרעמיער שווימאלסקי זאל בלייבען ביי זיין אמאליגען פארטפעל פון בילדונגס-מיניסטעריום און דעם פרעמיער-אמט זאל איבערנעמען איינער פון די דערמאנטע פערזאנען. אפהענגיג פון דעם ווינט, וואס וועט דעמאלסט בלאזען אין די מאסגעבענדע ספערען. וועט מען זיין גענייגט צו די רעכטע, וועט דער וואיעוואדע בנינסקי ווערען פרעמיער. וועט דער קורס געהן אויף לינקס — וועט עס זיין גענ. סאסנקאווסקי, און וועט עס בלייבען אזוי ווי ביז איצט, נישט אהער און נישט אהין, און ועל כל צרה שלא תבוא, אויב מען וועט נישט קענען דורכקומען מיט קיין איינעם פון די צוויי אפאזיציע-לאגערן, וועט מען ביים רודער פון דער מלוכה-מאשין אוועקשטעלען מאטושעווסקי'ן, א מענש זאגט מען מיט גאנץ אויסדרוקליכע סימפאטיעס פון פאשיזם, און מען וועט אנהויבען צו פיהרען א פערשטארקטען קורס.

נאטירליך זענען די דאזיגע דריי קאנצעפציעס לעת עתה נישט מעהר, ווי בלויזע השערות און בלינדע טרעפענישען. מען טאפט נאך דערווייל אלץ אין דער פינסטער און מען פרובט צו טרעפען. פאקטיש אבער קאן מען נאך איצט בכלל גארנישט זאגען וועגען א וועלכער נישט איז ענדערונג אין מיניסטארען-קאבינעט. דער שידוך מיט די רעכטע איז, ווי עס זעהט אויס אינגאנצען צוקלאפט געווארען. דאס זעהט מען פון די פערשידענע ארטיקלען אין דער רעכטער פרעסע און אין די סאנאציע-ארגאנען. פון א פערשטענדניש מיט די לינקע איז דאך אינגאנצען אפגערעדט. די קלעפ, וואס שיטען זיך אויף די פלייצעס פון פפ"ס אין די קראנקען-קאסעס און אין די שטאט-ראטען, קאן בשום אופן נישט האבען קיין איינפלוס אויף די לינקע, אז זיי זאלען ענדערן זייער אפאזיציאנעלע שטעלונג צום איצטיגען רעגירונגס-סיסטעם. בלייבט נאר בלויז איבער דאס דריטע: דער פערשארפטער קורס, אבער אויך דא זעהט מען נישט קיין פעסטע האנדלונג. און מען קאן נאך אלעמען נאך איצט נישט וויסען, צו די מאסגעבענדע ספערען וועלען זיך בעשליסען אויף אזא שריט. די דערמאנטע קאנצעפציעס זענען דעריבער נישט מעהר, ווי בויך-סברות, אויסגעזויגענע פון פינגער, וואס האבען מיט דער ווירקליכקייט גאנץ קנאפ צו טון. וואס איז אבער יא נישט קיין השערה איז דאס, אז דער נייער פאליטישער סעזאן וועט זיין זעהר א הייסער און וואוד ער פארלאמענט וועט זיך ווידער פרובען צו פערמעסטען די כחות מיט דער רעגירונג. צו דעם דאזיגען קאמף איז אבער נאך איצט נישט צוגעגרייט קיין איינער פון די צדדים. נישט די אפאזיציע און נישט די רעגירונג איז נאך איצט נישט צוגעגרייט צו דעם דאזיגען קאמף. מעגליך, אז די לעצטע טעג פון די פעריען וועלען אריינברענגען עפעס נייעס אין דער לאגע.

און איצטיגען מאמענט הערשט אבער נאך אלץ די זעלבע לאגע וואס און אנהויב פעריען און קיין שום פאליטישע קאנצעפציע האט זיך נאך נישט אויסקריסטאליזירט און דעריבער זענען אויך אלע קלאנגען וועגען אזא אדער אנ'אנדערע ענדערונג אין מיניסטאר-קאבינעט מעהר נישט ווי בלויזע השערות.

— פ"ב.

ערקלערט א „חרם" אויף שלום אש'ס ווערק
אין סאוו. ביבליאטעקען

מאסקווא, (יט"א) דער בוואוסטער יודישער שרייבער שלום אש, איז אין צוזאמענהאנג מיט זיינע לעצטע פאליטישע ארויסטרעטונגען פערצייכענט געווארען אויף דער „שווארצער ליסטע" אין סאוויעטען-פערבאנד. שלום אש'ס ווערק וועלען פון איצט אן אויפהערען צו צירקולירען צווישען די יודישע לעזער פון ראטען-רוסלאנד.

קיין פריוואטער לעזער וועט נישט בעקומען אין די ביבליאטעקען אש'ס בוך סיידען ער וועט אפיציעל אנגעבען אלס אורזאך, אז ער דארף דאס בוך צוליב פארשונגס-צוועקען.

אש'ס ארויסטריט נאך די לעצטע לעמבערגער געשעהענישען, וואו האט ארויסגערופען זעהר שארפע ארטיקלען אין דער יודישער קאמוניסטישער פרעסע, האט פיל מיטגעווירקט דעם בעשלוס וועגען באיקאט פון אש'ס ווערק.

נייע אראבישע פארטיי
אין ארץ-ישראל

צפת (יט"א) דא איז געגרינדעט געווארען א נייע אראבישע פארטיי, וואס טראגט דעם נאמען „דעמאקראטישע פאלקס-פארטיי".

די נייע אראבישע פארטיי געפינט זיך אין אפאזיציע לגבי דעם העכסטען מוסולמענישען ראט אין ארץ ישראל.

ארטאדאקסישער ארכיוו
אין ווארשא

ווארשא (איג"ב) דורך די [illegible] פון דער הויפט-[illegible] אגודת ישראל אין פוילען האט זיך געגרינדעט א ארטאדאקסישער ארכיוו, וואו עס וועט געזאמעלט אלע געדרוקטע מאטעריאלען, וואס זענען נוגע דער [illegible] בעוועגונג אין דער גאנצער וועלט.

—0—

די „אגודה" וויל שאפען א „תורה-אגענץ"
הרב ד"ר פנחס כהן איבער דער יודישער „אגענץ".

וויען, (איג"ב) צוליב דעם, וואס אין 11. אויגוסט קומט זיך צוזאמען די יוד. אגענץ האבען מיר זיך געווענדעט צו ד"ר פנחס כהן, ער זאל זיך ארויסזאגען צום דאזיגען בלי ספק, גרויסען געשעהניש, און מיר האבען דערהאלטען די פאלגענדע ערקלערונגען, וועלכע מיר געבען דא איבער:

עס איז נישט קיין שום ספק, אז דער 11 אויגוסט איז א געשיכטליכער טאג פארן יודענטום. כמעט אלץ, וואס דאס יודענטום אין דער איצטיגער צייט פערמאגט אין געלד-מאכט און אין סאציאלער שטעלונג, די אלע ווירקענדע פאקטארען, זענען אין צוריך ביי דער „אגענץ" פערטרעטען. א טייל אקטיוו מיטווירקענדיג און א טייל אלס בייוואוינען ביי דער ערשטער צוזאמענקונפט פון דער יודישער „אגענץ". די אגענץ איז א אראזשירונג. וואס מען קען זיך שענער און גלענצענדער גארנישט פארשטעלען. עס גענוגט נאר צו בעטראכטען די מענער, וועלכע זענען בעשטימט צו רעדען ביי דער ערעפנונגס-זיצונג פון דער אגענץ: א לארד און סיר, דער פיהרער פון „רושאיינט" און די פיהרענדע פערזענליכקייט פון א וועלט-בעקאנטען באנק-הויז און סוף-כל-סוף די פיהרער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

נאר א גאנץ קליינעם פעהלער זענען די „אגענץ"-פיהרער בעגאנגען. מען האט דאך געפרובט צו בעקומען א רעליגיעזען הכשר אויף דער „אגענץ" מיט דעם, וואס מען האט אין דער אגענץ אויך אריינגענומען עטליכע ארטאדאקסישע פערזענליכקייטען. נאך איין פעהלער איז דא — דאס איז דער אופן, ווי אזוי די „אגענץ" איז צוזאמענגעשטעלט ווען די יודישע אגענץ בעגעהט אין ערשטען מאמענט דעם גרויסען פעהלער, צו איגנארירען די „אגודת ישראל" אלס זעלבסטשטענדיגע ארגאניזאציע, נעמען מיר מאטיווירען מיט דעם אדער יענעם אויסרייד. ווען א יודישע בעוועגונג לעגט איהר גאנצע טאקטיק נאר לויט'ן מאסשטאב פון געלד-מאכט און סאציאלער שטעלונג, איז עס נאר צוגעפאסט צו דער טאקטיק, וועלכע קליינע קהלות האבען אין אמאליגע צייטען געפיהרט. די ארטאדאקסיע האט נאטירליך נישט אין איהר רשות אזעלכע געלד-מיטלען. די ארטאדאקסיע האט אין איהרע רייען ווייניג לארדס און סירס. עס איז אבער דא א בעוועגונג, וועלכע וויל זעהן אויפ'ן פלאץ פון לארד און סירס גדולים און גאונים. די דאזיגע בעוועגונג הייסט אגודת ישראל. און ס'איז באמת א גרויסער הבדל צווישען אגודת ישראל און יודישע אגענץ. עס בלייבט דער ארטאדאקסיע גארנישט מעהר איבריג, ווי אויפצושטעלען נעבען דער יודישער אגענץ א ריכטיגע תורה-אגענץ. אפשר וועלען ענגלאנד, דער פעלקער-בונד און אנדערע פאליטישע פאקטארען היינט און אויך מארגען די דאזיגע תורה-אגענץ בעטראכטען פאר נישטיג און אונוויכטיג. איבערמארגען וועלען זיי זיך אבער מיט איהר רעכנען, מוזען רעכענען. דער דאזיגער „איבערמארגען" קאן איינטרעטען, ווען די וועלט וועט האבען געלערנט, די מאכט פון געראנים העכער צו שטעלען אלס די ברוטאליטעט פונ'ם געלד. ווען די כנסיה גדולה ביים בעסטען ווילען נישט קאנען קומען צו א פאזיטיווען בעשלוס בנוגע דער יודישער „אגענץ", וועט זיך דאן די כנסיה גדולה מוזען בעטראכטען אלס די ערעפנונגס-זיצונג פון דער תורה-אגענץ.

—0—

וואו נעמט מען פרישע קללות?

בעריהמטער פראפעסאר קומט צום אויספיהר, אז די איצטיגע זידעל-ווערטער בעזיצען מעהר נים געגוג פעפערדיגקייט; מען מוז שאפען פרישע

א פראפעסאר פונם נאמען בויר-דושעס דושאנסאן איז מיט קלוגע חאפלען צוריק ארויס מיט אנ'עפילעגיע, אז אונזערע קללות און שימף-ווערטער זענען אלט-געבאקענע, פערשימעלטע, און בעזיצען מעהר נים געגוג כראפט און פעפערדיגקייט פאר דעם איצטיגען דור.

ער זאגט, אז די קללות און שימף-ווערטער האבען נים נאכגעהאלטען דעם גאנג פון ציוויליזאציע. מיר שאפען אלערליי נייע ערפינדונגען. אלערליי זאכען, אלץ פרישע און שאפערישע און דעפטיגערע זאכען ווי פריהער, אבער די קללות בלייבען די זעלבע, ווי מיט הונדערטער יאהרען צוריק.

מיר דארפען האבען נייע שימף-ווערטער, זאגט ער. וואס זאלען קענען זיך פערגלייכען מיט דעם וואס איז געוויס פון די מאשינען, לופט-שיפען, אויטאבאהנען, אויטאמאבילען-טראמוויים פון דער איצטיגער צייט. אנשטאט דעם בענוצען מיר זיך נאך אלץ מיט די זעלבע שימף-ווערטער, ווי אונזערע זיידעס און עלטער-עלטער זיידעס האבען זיך בענוצט.

וואס איז דא אזוי דער געוואלד? — וועט איהר זאגען, עס איז דאך גוט שעהן צו שימפען און שעלטען, און אז מיר ווערען ציוויליזירט אלץ מעהר און מעהר, דארפען מיר אויפהערען צו בענוצען זיך מיט שימף-ווערטער אינגאנצען. ניין! טויזענד מאל ניין! — זאגט די פראפעסארען (און אפשר ווארפען זיי ארויס עטליכע שימף-ווערטער אויך ווען זיי זאגען דאס) — א מענש דארף שימפען. ווען ער ווערט אין כעס, דארף ער זידלען און שימפען, ארויסשיסען זיין כעס, לאמיר זאגען, פונקט ווי א לאקאמאטיוו שיסט ארויס דאמף, ווען די מאשינעריע צוהיצט זיך.

מאדערנע פסיכאלאגען האלטען נים מיט די פערצייטיגע דינים און בעשטראפונגען געגען מענשען, וואס שימפען. לויט די אלטע יודישע דינים, איז שימפען א גרויסע עבירה, און די גויים און רוימער האבען געהאט א שטראף פאר זידלען.

אבער מענשען זידלען. קיין זאך וועט נים אפהאלטען א מענשען דערפון, ווען דער כעס שפארט איהם. ער מוז ארויסשיסען דעם כעס פון זיך:

מענשען זענען זיך פשוט מחיה מיט שימף-ווערטער. זיי האבען אפילו ליב צו הערען שימף-ווערטער. ווען זיי געהען אין טעאטער, האבען זיי דעם גרעסטען פערגעניגען ווען עמיצער אויף דער בינע רעדט ארויס א „שטארק" ווארט.

דער פראפעסאר זאגט אבער, אז די איצטיגע זידעל-ווערטער זענען נים גענוג. און דער איצטיגער וועלט רוישט און טומעלט פון די מאטארען פון די לופט-מאשינען, און פון לאקאמאטיוון. און די שימף-ווערטער דארפען נאכהאלטען מיט די העפטיגקייט פון אונזער טומעלדיגען מאשינען-לעבען. מיר מוזען ערפינדען נים נאר נייע מאשינען, נאר אויך פרישע און שארפערע און גרילצענדע קללות...

—0—

צי איז דער מערדער פון צאר ניקאלאי געווען א יוד?

פון וואנען נעמט זיך די דאזיגע לעגענדע? — דער אמת, וואס איז איצט פעסטגעשטעלט געווארן

איז יוראווסקי, דער מערדער פון ניקאלאי דעם צווייטען, געווען א יוד, אדער נישט?

ביז אהער האבען אלע, וואס האבען געשריבען וועגען דער דערמארדונג פון דער צארישער פאמיליע כמעט איינשטימיג אונטערגעשטראכען, אז ער איז געווען א יוד. זיי האבען איהם זאגאר צוגעלייגט דעם נאמען „יאנקעל" — יאנקעל יוראווסקי, הייסט ער ביי זיי.

קיינער האט נאך ביז היינט נישט אפגעלייקענט די דאזיגע בעהויפטונג. דער איינציגער צד — די באלשעוויקעס, וועלכע ווייסען דעם אמת און וואלטען געקאנט אויפקלערען די זאך, האבען זיך ביז אהער נישט אפגערופען. עס גע'הט זיי נישט, משמעות, און לעבען אויפצוקלערען אנ'ענין, וואס האט פאר זיי קיין שום בעדייטונג נישט. און אזוי ווייסט מען אייגענטליך נישט, צו די בעהויפטונג איז א ריכטיגע, אדער גענומען פון דער לופט. דערווייל אבער, ווי עס זאל נישט זיין, האט מען איינגעשמועסט דער וועלט, אז דער קאמענדאנט פון די רויטע גווארדיסטען אין יעקאטערינבורג, וועלכער האט בכבודו ובעצמו, מיט זיין איינגענער האנד, דער ערשטער דערשאסען ניקאלאי'ען, איז געווען א יוד מבטן ומלידה — יאנקעל יוראווסקי...

איצט קומט א רוסישער שריפטשטעלער, וואלענטין ספעראנסקי — און דוקא איינער, וואס מען קאן איהם נישט חושד זיין אין קיין איבעריגער סימפאטיע צו יודען — און בעווייזט באיתות ובמופתים, אז נישט נאר יוראווסקי איז נישט קיין יוד, נאר אפילו זיינע אבות אבותיו האבען קיינמאל נישט געהאט צו טון מיט קיין יודען. קיין שום יוד האט איבערהויפט קיין שייכות נישט געהאט צו דער ערמארדונג פון דער צארישער פאמיליע אין יעקאטערינבורג.

ספעראנסקי איז א געוו. פילאזאפיע-פראפעסאר פון פעטערבורגער אוניווערזיטעט. זיין פאטער איז געווען א בעקאנטער לייב-דאקטאר ביים קייזערליכען הויף. לעצטענס האט ספעראנסקי פערעפענטליכט אין פאריז א בוך אין דער פראנצויזישער שפראך אונטער'ן טיטעל „דאס הויז מיט דער ספעציעלער בעשטימונג", וואו ער ברענגט נייע איינצעלהייטען וועגען דער יעקאטערינבורגער טראגעדיע, שטיצענדיג זיך אויף מאטעריאלען און דאקומענטען, וואס זענען נאך אין ערגיץ נישט פובליקירט געווען. דאס אינטערעסאנטסטע אין דעם בוך זענען די געשפרעכען, וועלכע ספעראנסקי האט געהאט מיט איינעם פון די [illegible]

[illegible] „... מונג" רופט ספעראנסקי דאס איפאטיעוו הויז אין יעקאטערינבורג, וואו די באלשעוויקעס האבען געהאלטען געפאנגען ניקאלאי'ען און זיין הויזגעזינד פון אפריל ביז יולי 1917.

דעם 17. יולי שפעט ביינאכט האט מען די גאנצע פאמיליע — עלף פערזאן — ערמארדעט. פריהער האט מען זיי אלעמען אריינגעפיהרט אין א ספעציעלען צימער און געהייסען זיך זעצען אין רייהען, איינע הינטער די אנדערע. „פונקט ווי צום פאטאגראפירען" — האט זיך מיט א געלעכטער אפגערופען די יונגסטע טאכטער פון ניקאלאי, אנאסטאסיא. פארנט איז געזעסען ניקאלאי, די קייזערין און דער טראהנפאלגער, און דער צווייטער רייה זיינען פיר טעכטער און הינטען ביי דער וואנד זענען געשטאנען

(ענדע—זייט 6)

וועגען דעם וועלט-קאנגרעס פון די יוד. פרויען, וואס זאל ווערען צוזאמענגערופען אין א"י

אנ'אינטערוויאו מיט דער פיהרעריז פון די קאנאדער ציוניסטינס פרוי פריימאן

צוריך (יטא) די וועלט-קאנפערענץ פון „וויצא", וואס איז אפגעהאלטען געווארען אין צוריך האט, ווי בעקאנט, צוו. אנד. בעשלאסען צונויפרופען א וועלט-קאנגרעס פון יודישע פרויען, געווידמעט דער אויפבוי פון ארץ ישראל.

אין א געשפרעך מי'ן פארשטעהער פון דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור האט די בעקאנטע פיהרערין פון די ציוניסטינס אין קאנאדע און פערדינסטפאלע ק"ק-טוערין פרוי פריימאן ערקלערט וועגען דעם דאזיגען בעשלוס פאלגענדעס: איך גלויב, דאס דער אלוועלטליכער קאנגרעס פון די יודישע פרויען וועט ברענגען פיל נוצען דעם ארץ ישראל-אויפבוי. א דאנק דעם קאנגרעס וועט אנגעקניפט ווערען א דירעקטער און אינטימער קאנטאקט צווישען די יודישע פרויען אויף דער גאנצער וועלט און ארץ ישראל. איך גלויב, דאס דער קאנגרעס וועט אפגעהאלטען ווערען אומגעפעהר אין א יאהר ארום. לויט מיין מיינונג דארף דער קאנגרעס אפגעהאלטען ווערען אין ארץ ישראל. דער רעוואלוציאנירענדער איינפלוס פון ארץ ישראל ווירקט אויף יעדען, וועלכער בעזוכט דאס לאנד, און די אנטייל-נעמערינס פון קאנגרעס וועלען זיך זיכער בעהעפטען אויף שטענדיג מיט דעם לאנד. זיי וועלען זיך אומקערען אהיים דורכגענומען מיט ענטוזיאזם, מיט וועלכען מען ווערט אנגעשטעקט אין ארץ ישראל. פון קא- [illegible]

די אמעריקאנער דעלעגאטינס מיט א ספעציעלער שיף קיין ארץ ישראל.

איך גלויב, אז דער פרויען-קאנגרעס וועט אויך שאפען א פרעצעדענס פאר די ציוניסטישע קאנגרעסען, זיי זאלען אויך אפגעהאלטען ווערען אין ארץ ישראל. דער פרויען-קאנגרעס וועט נים טראגען קיין פאליטישען כאראקטער. זיין איינציגע אויפגאבע וועט זיין צו אנגאזשירען דעם אנטייל פון די יודישע פרויען אין דער אויפבוי-ארבייט אין ארץ ישראל. איך גלויב, אז דאס איבערנעמען די פעראנטווארטליכקייט פאר א געוויסען אפשניט פון דער אויפבוי-ארבייט וועט ווירקען פיל מעהר אנציהענד, ווי דאס איז געווען ביז-איצט אויסשליסליך דער אנטייל און געלד-זאמלונגען.

דער וועלט-קאנגרעס פון די יודישע פרויען וועט אפגעהאלטען ווערען נאך דער שאפונג פון דער „יודישער אגענץ" און איך גלויב. דאס אזוי ווי אין דער „אגענץ" וועט אויך געלונגען צו פעראייניגען אין דעם קאנגרעס פרויען פון פערשידענע גרופירונגען, פארטייען און פאליטישע אריענטאציעס. די „יודישע אגענץ" עלימינירט ארץ ישראל פון שטח פון פארטיי-טעטיגקייט און פערוואנדעלט ארץ ישראל אין אנ'ענין פון גאנצען יודענטום. דעריבער בין איך איבערצייגט, דאס קיין שום יודישע פרוי, וואס פיהלט די פעראנטווארטליכקייט לגבי איהר פאלק וועט זיך נישט ווייגערן צו בעטייליגען אין דער דאזיגער גרויסער ארבייט".

—0—

צענדליגע געוועזענע פאגראמטשיקעס ווערן ארויסגעווארפען פון דער קאמוניסטישער פארטיי

מאסקווא (יטא) בעת דער ריינגונג פון דער קאמוניסטישער פארטיי, וואס קומט איצט פאר אין סאוויעטען-פערבאנד, האט זיך ארויסגעוויזען, אז א הויפשע צאהל קליינע יודישע שטעטלעך אין סאוויעטען רוסלאנד האבען זיך געפונען די גאנצע צייט אונטער דער פאלשטענדיגער הערשאפט פון מענשען, וואס האבען זיך אריינגעגנב'עט אין דער קאמוניסטישער פארטיי און זענען אין די צייטען פון פעטלורא און דעניקין גע- [illegible]

קאש האט מיט זיינע איינענע הענט פערגאסען יודיש בלוט בעת דעם פעטלורישען פראסקוראווער פאגראם אין 1919. דער אינספעקטאר טומעלצקי פון לוהין קאראסטענער קרייז, האט גע'הרג'עט יודען און דער קאמוניסטישער פארטיי-אגיטאטאר ניקאלאי יאנטשעווסקי האט אויך פערבלוטיגטע הענט, נאך פון די צייטען פון פעטלורא'ס הערשאפט.

די דאזיגע לייט ווערען איבערגעגעבען צום געריכט פאר זייערע אלטע פאגראם [illegible]

מאסקווער „עמעס" זידעלט בערדיטשעווער און ניו-יארקער קאמוניסטען
פאר זייערע „בונדישע טראדיציעס".

מאסקווא (יט"א) דער „עמעס" האט פערעפענטליכט א לענגערן ארטיקעל מיט א שארפע פארציע מוסר פאר די יודישע קאמוניסטען פון בערדיטשעוו און.. ניו-יארק. די קאמוניסטען פון די ביידע דערמאנטע שטעט ווערען בעשולדיגט אין דעם, אז זיי האבען זיך ביז איצט נאך נישט בעפרייט פון די אלטע טראדיציעס פון „בונד".

די שולד פון די בערדיטשעווער יודישע קאמוניסטען בעשטעהט אין דעם, וואס זיי זענען נאך הייסע יודישיסטען און אידעאליזירען נאך אלץ דעם אמאליגען „בונד". די שולד פון די ניו-יארקער קאמוניסטען בעשטעהט ווידער אין אנ'אונשולדיגע נאטיץ, וואס די ניו-יארקער יודישע קאמוניסטישע צייטונג „פרייהייט" האט זיך ערלויבט צו דרוקען וועגען דעם, דאס א געוויסע יודישע קאמוניסטין פאהרט קיין ראטען-רוסלאנד צו איהר מאן, וועלכער איז צוזאמען מיט זיין פרוי געווען אקטיוו אין דער רעוואלוציע נאך אין יאר 1917. דער „עמעס" פרעגט גאנץ ברוגז'ליך: „צוליב וואס האט די „פרייהייט" געדארפט צוגעבען, אז די חבר'טע און איהר מאן זענען געווען אקטיוו אין 1917 און דער רוסישער רעוואלוציע בעת די רעדאקציע פון דער „פרייהייט" ווייסט גאנץ גוט, אז ביידע זענען זיי דאן געווען נאר אנגעזעהענע מיטגליעדער אין „בונד".

ארויסווייזענדיג גאנץ אפען די איפערזוכט צו נאך נישט אויסגעווארצעלטע פאפולאריטעט פון „בונד" צווישען די יודישע קאמוניסטען, פאדערט דער „עמעס" אויף מען זאל אויפהערען „אידעאליזירען דעם פערפוילטען נעבעכען — דעם „בונד".

פיליכאווסקי'ס בילד וועגען דער עפענונג פון העברעאישען אוניווערסיטעט
זאל געשענקט ווערען דעם אוניווערסיטעט

לאנדאן, (יט"א) ווי מען מעלדט מיט פון ניו-יארק האט זיך דארט געשאפען א קאמיטעט, וואס האט זיך גע- [illegible]

[illegible] העברעאישען אוניווערזיטעט" אין ירושלים".

פיליכאווסקי'ס בילד „אין שאטען פון [illegible]

נאָך דער „אַגענץ“-גרינדונג

זאָל אין ציריך פֿאָרקומען א נייע קאָנפֿערענץ וועגען דער יוד. קאָלאָניזאַציע אין סאָוו.-רוסלאַנד.

געשפּרעך צווישען דזשעמס מאַרשאַל מיט קאַלינינ'ען און סמידאָוויטש'ן

וועגען דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין ביראָ-בידזשאַן

מאָסקווע (יטא) דאָ האָבען זיך פֿאַרשפּרייט קלאַנגען, דאָס נאָך דער שלוסונג פֿון דער גרינדונגס-פֿאַרזאַמלונג פֿון דער יודישער אַגענץ וועט אין ציריך פֿאַנגעהאַלטען ווערען א קאָנפֿערענץ, געווידמעט די פֿראַגען פֿון דער יודישער ערד-אײַנאָרדנונג אין סאָוועטען-פֿאַרבאַנד.

אין דער קאָנפֿערענץ וועט זיך בעטייליגען דער הויפּט-דירעקטאָר פֿון „אַגראָ-דזשאָינט“, די ה"ה לואיס מאַרשאַל, פֿעליקס וואַרבורג, דוד שווייצער, ד"ר בערנאַרד קאַהן, דוד בּרעסלער און א צאָהל אַנדערע אַמעריקאַנער טוער פֿון „דזשאָינט“.

מאָסקווע (יט"א) דאָ האָט לעצטענס געוויילט, ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, דזשעמס מאַרשאַל, דער זוהן פֿון פֿאָרזיצער פֿון יודיש-אַמעריקאַנישען קאָמיטעט לואי מאַרשאַל. דזשעמס מאַרשאַל האָט בעזוכט א רייה יודישע קאָלאָניעס אין סאָוועטען-רוסלאַנד, און האָט אָפּגעהאַלטען ווערען א קאָנפֿערענץ, גע-קאַלינינ'ען און סמידאָוויטש'ן.

קאַלינין האָט בעת'ן געשפּרעך מיט דזשעמס מאַרשאַל זיך נעגאַטיוו אָפּגעשטעלט אויף דעם פּלאַן פֿון א גרויס-צוגיגער יודישער קאָלאָניזאַציע אין סאָוועטען-רוסלאַנד. קאַלינין האָט דערביי ערקלערט: דאָס די יודען בעגנוגען זיך מיט גאַנץ קליינע אַספּיראַציעס, פֿאָדערנדיג נאָר צו שאַפֿען פֿאַר זיי ערטרעגליכע לעבענס-בעדינגונגען. בעת לויט קאַלינינ'ס מיינונג דאַרפֿען זיי פֿאָדערן זייערע נאַציאָנאַלע און קולטורעלע פֿאָדערונגען.

די ביראָ-בידזשאַנער ענטשפּרעכט אַמפֿולסטען די יודישע פּאָסטולאַטען — האָט ערקלערט קאַלינין — ווייל ביראָ-בידזשאַן איז דאָס איינציגע אָרט, וואו די יודען קענען זיך ענטוויקלען נישט נאָר עקאָנאָמיש נאָר אויך אַלס א נאַציאָן מיט אַן אָפּהענגיגער קולטור. בעת אין פֿערשידענע אַנדערע ערטער פֿון דער יודישער קאָלאָניזאַציע איז דאָס נישט מעגליך, ווייל די ערטער זענען שוין בעוואוינט דורך אַנדערע נאַציאָנען. קאַלינין האָט אונטערגעשטראָכען, דאָס דער יודישער קאָלאָניזאַציאָנס-פּלאַן אין ביר-בידזשאַן וועט האָבען א זיכערן ערפֿאָלג, אויב עס וועט ערפֿילט ווערען די נויטיגע פֿינאַנציעלע און טעכנישע שטיצע פֿון אויסלאַנד. קאַלינין האָט אײַנגעלאַדען דעם יונגען מאַרשאַל צו בעזוכען ביר-בידזשאַן און מיטווירקען בײַם שאַפֿען די נויטיגע ווירטשאַפֿטליכע באַזע פֿאַר דער געפּלאַנטער יודישער רעפּובליק.

סמידאָוויטש האָט אין א 2-שעה'דיגען געשפּרעך מיט דזשעמס מאַרשאַל אויפֿגעקלערט א רייה איינצעלהייטען פֿון דער קאָלאָניזאַציע און אינדוסטריאַליזאַציע פֿון די יודישע מאַסען אין סאָוועטען-רוסלאַנד.

מאַרשאַל האָט אויך געהאַט א לענגערן געשפּרעך מיט'ן פֿאָרזיצער פֿון „קאָמזעט“ מערעזשין, וואָס האָט זיך אויך בעצויגען הויפּטזעכליך אויף ביר-בידזשאַן.

אין א געשפּרעך מיט'ן פֿאָרשטעהער פֿון דער יודישער טעלעגראַפֿען-אַגענטור האָט דזשעמס-מאַרשאַל ערקלערט, דאָס דער בעזוך אין די יודישע קאָלאָניעס אין קרים ווי אויך די געשפּרעכען מיט קאַלינינ'ען און סמידאָוויטש'ן האָבען אויף איהם געמאַכט א שטאַרקען רושם.

נאָכדעם ווי דזשעמס מאַרשאַל האָט בעזוכט קיעוו און אדעס איז ער אָפּגעפֿאָהרען קיין מערב-אייראָפּא, וואו ער וועט זיך טרעפֿען מיט זיין פֿאָטער לואי מאַרשאַל, וועלכער געפֿינט זיך אין ציריך אין צוזאַמענהאַנג מיט דער עפֿענונג-זיצונג פֿון דער „יודישער אַגענץ“.

עס דראָהט א שווערע גזרה פֿאַר בעקערס און הענדלער פֿון מעהל און לעבענס-מיטעל

א געפֿעהרליכער געזעץ-פּראָיעקט, וואָס בעדראָהט דעם קיום פֿון בעקער-פֿאַך. — עטליכע פּרטים, וואָס בעווייזען די שאַרפֿקייט פֿון פּראָיעקט. — די פֿרייהייט פֿון סוחר ווערט אַלץ מעהר בעגרענעצט.

לויט דער פֿאַראָרדנונג פֿון 22. מערץ 1928 וועגען דער קאָנטראָל איבער לעבענס-מיטעל און פֿערברויכטס-אַרטיקלען (דזשענניק אוסטאַוו נומער 36, פּאָז. 343) האָט דאָס אינערן-מיניסטעריום אויסגעאַרבייט א פּראָיעקט פֿון א פֿעראָרדנונג וועגען אויסאַרבייטען און פֿערקויף פֿון מעהל און מעהל-פּראָדוקטען.

די פֿאַרשריפֿטען פֿון דער דאָזיגער פֿעראָרדנונג זענען מעהל, מעהל-פּראָדוקטען, געבעקס, טייג-פּראָדוקטען (מאַקאַראָנען וכדומה), צוקערניע-פּראָדוקטען (ציאַסטקעס, פּאַנטשקעס, לעקיך וכדומה) די ערטער פֿון דער פּראָדוקציע, מאַגאַזינען, פֿערקויף-שטעלען פֿון מעהל און מעהל-פּראָדוקטען, דער גאַסען-האַנדעל און הויזירעריי מיט געבעקס און צוקערניע-פּראָדוקטען, די מכשירים און כלים, וואָס ווערען בענוצט בײַם אויסאַרבייטען און פֿערקויפֿען די אויבּיגע אַרטיקלען.

דער דאָזיגער פּראָיעקט האָט זיין געשיכטע און שטעהט אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם בשעתו עקזיסטירענדען פֿעראָרגונגס-אַמט פֿון לעבענס-מיטעל. די ליימער פֿון דער אינסטיטוציע, וועלכע איז איצט נישט אַקטועל, האָבען אויסגעאַרבייט דעם פּראָיעקט פֿאַר זיך. א חוץ דעם שטעהט דער פּראָיעקט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער מעכאַניזירונג פֿון די מלוכה- און קאָמונאַלע בעקערייען ווי בעקאַנט, האָט די אַקציע זיך געענדיגט מיט א פֿיאַסקאָ. ס'האָט אָבער ווידער אויפֿגעלעבט דער געדאַנק צו דערשוועדען די בעקער-אינדוסטריע און דאָס האָט געפֿונען זיין אויסדרוק אין דאָזיגען פּראָיעקט. עס נעמט אַרום דעם גאַנצען בעקערישען האַנדווערק און דראָהט אונטערצוגראָבען זיינע אינטערעסן.

עס וואָלט דערפֿיהרט זעהר ווייט, ווען מיר זאָלען וועלען אַנאַליזירען יעדען פּאַראַגראַף בעזונדער. אַזעלכע פּאַראַגראַפֿען זענען פֿאַראַן 33. מיר וועלען דאָ איצט אַרומרעדען בלויז געוויסע וויכטיגערע בעשטימונגען.

קודם כל האָט מען אונזערע געוועהנליכע בעקערייען אָפּגעשמד'ט אויף „וואַרשטאַטען“ (ווינטוואַרניע). צוליב דעם, וואָס א „ווינטוואַרניע“ מוז זיין קאָמפּאַרט, שטעלט דער פּראָיעקט אונזערע בעקערייען א רייה פֿאָדערונגען, וועלכע פֿערוואַנדלען די בעשטעהענדע בעקערייען אין אמת'ע פֿאַבריקען.

אַזוי למשל זאָגט פּאַראַגראַף 11, אַז די בעקעריי-וואַרשטאַטען קענען זיך נישט געפֿונען אין קעלער-וואוינונגען. דאָס איז א פֿאַרשריפֿט, וואָס קאָן רואינירען דעם גאַנצען בעקער-פֿאַך.

ווייטער גיט דער פּאַראַגראַף 12, וועלכער זאָגט, אַז דער לאָקאַל פֿון בעקער-וואַרשטאַט אָדער די בעקעריי דאַרף בעשטעהן פֿון פֿאָלגענדע לאָקאַלען: 1) פֿאַר ראַשטשינען דאָס טייג און באַקען ברויט (זעמעל), 2) א מעהל-מאַגאַזין, 3) מאַגאַזין פֿאַר געבעקס, 4) בעקליידונגס-צימער, 5) מישער. א חוץ דעם דאַרף אין די בעקערייען ווערען בעשטימט א בעזונדער לאָקאַל פֿאַר אָפּקוהלען פֿאַר'ן באַקען דאָס געבעקס פֿון ווייצען-מעהל. אַפֿילו אַן אויבערפֿלעכליכע אַנאַליז פֿון דער פֿאַרשריפֿט בעווייזט, צו וועלכע אַבּסורדען עס קען דערפֿיהרען די בעהאַנדלונג פֿון אַזא פּראָבלעם פֿון ריין-טעכנישען שטאַנדפּונקט, ניט רעכענענדיג זיך מיט די ווירקליכע בעדינגונגען. לויט'ן דערמאַנטען פּאַראַגראַף וואָלט א בעקעריי געמוזט בעשטעהן אויס זעקס לאָקאַלען, דערונטער ספּעציעלע לאָקאַלען אויף בעקליידונג און מישען.

צו ווייט וואָלט דערפֿיהרט די אַנאַליז פֿון די בעזונדערע פֿאַרשריפֿטען. מען דאַרף נאָר דערמאָנען, אַז ס'איז א ספֿק, צי 5—10 פּראָצ. בעקערייען וואָלטען געקאָנט נאָכקומען די פֿאָדערונגען און פֿון בעקערייען זיך פֿערוואַנדלען אין „וואַרשטאַטען“. דערביי מוזען לויט פּאַראַגראַף 24 פֿון דער פֿאַראָרדנונג פֿון די אויבּיגע אַרטיקלען ביז צום 31 דעצעמבער 1930 דורכפֿיהרען אַלע פֿאָדערונגען פֿון דער פֿאַראָרדנונג און געגענפֿאַל וועלען זיי געשלאָסען ווערען.

אין דעם פֿאַל דאַרף מען זיך רעכענען דערמיט, אַז עס וועט זיין צו ווייניג וואַרשטאַטען אויף באַקען ברויט און זעמעל, דער פּראָיעקט פֿון דער פֿאַראָרדנונג זעהט פֿאַר אַפֿילו, אַז אין מאָמענט, ווען דאָס געזעץ טרעט אַריין אין קראַפֿט איז דערלאַזבּאַר א בעקעריי-וואַרשטאַט אין א קעלער-לאָקאַל, אויב דער לאָקאַל ענטשפּרעכט אַלע פֿאַרשריפֿטען, א חוץ דעם פּונקט וועגען קעלער-לאָקאַל. וועגען די ווייטערע פֿאַרשריפֿטען ענטשיידט אין יעדען בעזונדערן פֿאַל די וואַיעוואָדישע אַדמיניסטראַציע-מאַכט.

דערפֿון איז, אַלזאָ, געדרונגען, אַז די עקזיסטירענדע בעקערייען וועלען לעבען אין א כסדר'דיגער אונזיכערהייט, ווייל פֿריהער, צי שפּעטער וועט די מאַכט בעשטימען א טערמין, ביז וועלכען די בעקעריי-וואַרשטאַטען וועלען קאָנען בלייבען אין קעלער-לאָקאַלען.

מיר האַלטען פֿאַר איבריג צו אונטערשטרייכען, אַז דער דאָזיגער פּראָיעקט אויב ער וועט דערהאַלטען ווערען אין דער איצטיגער פֿאָרם, איז א פֿאָרמעלער אַטענטאַט אויף דעם בעקער-פֿאַך אין פּוילען. בפֿרט בעדראָהט דער פּראָיעקט געוויסע פּראָווינצען, וואו די בעקערייען זענען זעהר פּרימיטיווע און דאָס צופּאַסען זיך צו די דאָזיגע פֿאַרשריפֿטען וואָלט פֿאַר זיי בעדייט אַן'איבערקערעניש.

מיר פֿאַרשטעהען, אַז היגיענישע און סאַניטאַרע טעמים פֿאָדערן געוויסע אויסבעסערונגען, מען קאָן אָבער נישט אין אַזא אַרום לאַנד מאַכען א איבערקעהרעניש אין א אַרבייטס-צווייג, וועלכער ליפֿערט אַרטיקלען פֿון ערשטען נויטברויך.

ווי דערמאָהנט, ענטהאַלט דער פּראָיעקט אויך פֿאַרשריפֿטען בנוגע דעם האַנדעל. איינע אַזא פֿאַרשריפֿט איז דער פּאַראַגראַף 9, וועלכער זאָגט אין לעצטען אָפּשניט:

„אין רעטייל-האַנדעל דאַרף שטיין דאָס מעהל ווייט פֿון אַלע אַנדערע לעבענס-מיטעל, וואָס פֿאַרשפּרייטען א ספּעציפֿישען ריח (הערינג, קעז וכדומה) און דאַרף ווערען פֿערקויפֿט אין אָפּגעזונדערטע בעקלעך; דאָס מעהל דאַרף מען אָננעמען מיט ספּעציעלע שופֿלען. די בייטלען פֿאַר מעהל דאַרפֿען ווערען געמאַכט פֿון ריינעם, נישט בעשריבענעם און נישט געדרוקטען פּאַפּיר“.

דער בעגריף „ווייט“ איז זעהר עלאַסטיש און קאָן געבען א גרונד צו גאָר ווייטגעהענדע אויסטייטשונגען און שיקאַנען מצד די קאָנטראָל-אָרגאַנען, ווי אַזוי דאַרף מען דאָס וואָרט פֿאַרשטעהן אין א קליין געוועלבעל, וואו דער קרעמער פֿערקויפֿט אַרטיקלען און מען קאָן דאָך נישט פֿאָדערן פֿון איהם, ער זאָל איינריכטען א ספּעציעלען לאָקאַל פֿאַר מעהל? יעדענפֿאַלס קאָן מען נישט איבערלאָזען דאָס דאָזיגע וואָרט אונגעענדערט, מען דאַרף לכל הפּחות צוגעבען, אַז מעהל דאַרף שטעהן נעהענטער דערווייטערט פֿון אַנדערע אַרטיקלען אויב מען זאָל בכלל נישט שטרייכען דעם אָפּזאַץ.

אַלגעמיין גענומען, איז דער פּראָיעקט איינער פֿון די ווייטערע בעווייזען, ווי די רעגירונגס-מאַכט רייסט זיך אַלץ מעהר אַריין אין פּריוואַטע ענינים פֿון סוחר און בעגרענעצט איהם זיין פֿרייהייט.

די אונגאַרישע אַסימילאַטאָרען

געגען דער „יודישער אַגענץ“

בודאַפּעשט (יטא) די יודישע דעפּוטאַטען אין אונגאַרישען פּאַרלאַמענט פּאָול סאַנדלער און ד"ר יעזא דעזי האָבען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער קאָנסטיטואירונג פֿון דער „יודישער אַגענץ“ פֿערעפֿענטליכט אַן ערקלערונג, אין וועלכער זיי גרענעצען זיך אָפּ פֿון וועלכען עס איז אַנטייל אין אַלגעמיין-יודישע אינסטיטוציעס.

די יודיש-אונגאַרישע דעפּוטאַטען לייקענען אויך אָפּ ענטשיידען אַלע ידיעות, וואָס האָבען זיך בעוויזען אין דער אונגאַרישער פּרעסע, אַז דאָס אונגאַרישע יודענטום וועט זיין אָפֿיציעל פֿערטרעטען אין דער אַגענץ. די דעפּוטאַטען קאָנסטאַטירען, אַז ד"ר יעזא דעזי ראַלטען זאָגאַר, אַז דער אַנטייל אין דער „אַגענץ“ וואָלט „געשאַפֿען אַן'ערנסטע געפֿאַהר פֿאַר דער מיט בלוט, שווייס און אונגעהויערע קרבּנות ערקעמפֿטע פּאָזיציע פֿון אונגאַרישען יודענטום“.

אַרויסגעהענדיג פֿון שטאַנדפּונקט, דאָס די יודען בילדען נישט קיין נאַציאָנאַליטעט נאָר א רעליגיעזע געמיינשאַפֿט, ערקלערען די יודיש-אונגאַרישע דעפּוטאַטען, אַז דער אַנטייל פֿון די אונגאַרישע יודען אין אַן'אינטערנאַציאָנאַלער יודישער אָרגאַניזאַציע, וואָס טראָגט א פּאָליטישען כאַראַקטער, וואָלט געשטאַנען אין סתירה צו די גרונד-יסודות פֿון דער יודישער עמאַנציפּאַציע און דער טריישאַפֿט פֿאַר דער אונגאַרישער נאַציאָנאַלער אידעע. נישט ענטזאָגענדיג זיך צו שטיצען די נויטלייענדע גלויבענס-ברידער אין אויסלאַנד האַלטען די „אונגאַרן פֿון יודישען גלויבען“ פֿאַר וויכטיג צוערשט צו בעהיטען די נויטען פֿון אונגאַרישען יודענטום, וועמענס גורל איז ענג פֿערבונדען מיט דער לאַגע פֿון אונגאַרישען פֿאַטערלאַנד.

ווי בעקאַנט האָט א בעדייטענדער טייל פֿון אונגאַרישען יודענטום פֿערנומען א פּאָזיטיווע שטעלונג צו דער „יודישער אַגענץ“.

די אונגאַרישע נישט-ציוניסטען וועלען זיין רעפּרעזענטירט אין דער אַגענץ דורך הרב הכולל שמואל לעוו (שעקעטשען) און האָפֿראַט פֿראַנץ שעקעלי (בודאַפּעשט).

סאָוועטישע אַרבּייטער אין קאַזאַן

פֿערוואַנדלען א מיטינג פֿון „אָזעט“ אין א פּאָגראָם-מיטינג.

מאָסקווע (יטא) פֿון קאַזאַן ווערט מיטגעטיילט, אַז אויף אַן אַלגעמיינער פֿערזאַמלונג פֿון די אַרבּייטער אויף דער פֿאַבריק „קראַסני פּוט“, וואָס איז גערופֿען געוואָרען מיט'ן צוועק צו אַפּעלירען צו די אַרבּייטער זיי זאָלען העלפֿען דעם „אָזעט“ אין זיין טעטיגקייט צו קאָלאָניזירען יודען אויף ערד, האָבען די פֿערזאַמעלטע אַרבּייטער אַנשטאָט זיך אָפּרופֿען אויף דעם דאָזיגען אַפּעל, אָפּגעענטפֿערט מיט פּאָגראָם-רעדעס און האָבען עפֿענטליך ערקלערט:

— מיר וועלען בעסער אַריינטרעטען אַלס מיטגלידער אין א געזעלשאַפֿט „שלאָגט די זשידעס“ איידער אין „אָזעט“.

א צווייטער אויפֿקלערונגס-מיטינג לטובת „אָזעט“ איז פֿאַרגעקומען אין קאַזאַן ביי דאָרטיגע יונגע קאָמוניסטען. דער דאָזיגער מיטינג האָט זיך אויך פֿערענדיגט מיט אַנטיסעמיטישע סקאַנדאַלען. דער בעריכטס-אָפּגעבער, וועלכער האָט אַפּעלירט צו די פֿערזאַמעלטע קאָמוניסטען זיי זאָלען העלפֿען דעם „אָזעט“ אין זיין טעטיגקייט איז אַזוי אויסגעפּייפֿט געוואָרען, און האָט געמוזט איבעררייסען זיין בעריכט אונטער אַנטיסעמיטישע אויסרופֿען.

אויף דער קאַזאַנער פֿאַבריק „דער רויטער האַמער“ האָבען א צאָהל אַרבּייטער אין דער אָנוועזענהייט פֿון בעאַמטע פֿון דער פֿאַבריק, געצוואונגען א יודישען אַרבּייטער זיך אויסטאָן נאַקעט אין דער רוה-שטוב, און האָבען חוזק געמאַכט איבער זיין יודישקייט אויף א שענדליכען אופֿן. ענליכע פֿאַלען זענען אויך פֿאָרגעקומען אין א רייה אַנדערע פֿאַבריקען אין קאַזאַן. אויף איינער פֿון די דאָזיגע פֿאַבריקען האָבען די אַרבּייטער ערקלערט, אַז זיי וועלען נישט דערלאָזען צו „פֿעריודישען“ די פֿאַבריק און וועלען פֿערפֿאָלגען די יודישע אַרבּייטער ביז וואַנען זיי וועלען נישט פֿערלאָזען די פֿאַבריק.

לעזט און אַבּאָנירט דאָס „לאָדזשער טאַגעבלאַט“

דער געהיימניספֿולער דאָקטאָר

שפּאַנענדער ראָמאַן פֿון דער הײַנטיגער צייט.

בעאַרבּייט ספּעצ. פֿאַר'ן „לאָדזשער טאַגעבלאַט“ פֿון י. פײַערמאַן.

(5-טע פֿאָרטזעצונג).

אויפֿ'ן אָרט פֿון דער מאָראַלישער קראַפֿט פֿון דייטשען פֿאָלק, וואָס איז שטענדיג פֿעהיג געווען צו ברענגען קרבּנות, איז געקומען א נײַע: געלד!! און דער טאַנץ אַרום דעם גאָלדענעם קאַלב האָט זיך אָנגעהויבען. דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט מיטגעמאַכט דעם טאַנץ.

די מלחמה האָט אויפֿגעהערט. דאָס געלד האָט פֿערלוירען פֿון זיין ווערט, און מעהר ווי שטענדיג האָט דער קלאַנג פֿון געלד בעהערשט דאָס לעבען פֿון גאַנצען פֿאָלק, וועלכען מען האָט צוגענומען זיין אינערליכען גלאַנץ און טריאומף.

הונדערטער טויזענדער מענשען האָבען זיך צוליב דעם קריג צוגעוואוינט צו פֿיהרען א לעבען אָהן שום אַרבּייט. ווייל דאָס גאַנצע לעבען אין משך פֿון גאַנצע יאָהרען איז געווען א לאָטעריע וועגען „זיין אָדער נישט זיין“. מען האָט זיך צוגעוואוינט צו האָבען שטענדיג הייסע געשפּאַנטע נערווען. דער טויט און דאָס האַרץ זענען געווען אָפּגעטעמפּט. מען האָט זיך צוגעוואוינט צו שטעלען יעדע רגע אַלץ אויף איין קאָרט. די נערווען, וואָס זענען צורייצט געוואָרען בעת די שלאַכטען, און לאַנג בעת'ן הונגער, אויף די פֿראָנטען, האָבען געפֿאָדערט שטענדיגע שפּאַנונג.

וועגק האָט אויפֿ'ן פּראָצעס פֿון די האַזאַרד-שפּילער געזעהן די דאָזיגע געפֿאַהר. זיין ערפֿאַהרונג אויפֿ'ן דאָזיגען געביט איז גרעסער געוואָרען, האָט זיך שרעקליך פֿערגרעסערט.

ער האָט געוואוסט, אַז מען האָט געשפּילט אין קעלערן אויף פֿינף מאַרק; אויפֿ'ן ערשטען שטאָק אויף פֿינף מיליאָנען, מען האָט געשפּילט אויפֿ'ן הויף, ווייט פֿון הויף, אין דער היים. מען האָט געשפּילט מיט קאָרטען, סחורות, גרונדשטיקען, פֿריינד, שטאַרקייט און שוואַכקייט. מען האָט געשפּילט מיט'ן נאָהענטסטען און מיט זיך.

עס האָבען זיך געוואָרפֿען אין האַזאַרד-שפּיל מענשען, וואָס זענען פֿון דער נאַטור נישט גענייגט געווען צו האַזאַרד, וואָס זענען געוואוינט געווען צו א רוהיג לעבען, וואָס האָבען געקאָנט וואַרטען, אויסדויערען, אָהן הויז און אָהן שפּאַנונג.

וועגק אַליין איז געווען א בעאַמטער, וואָס האָט דערגרייכט דאָס אַכט און דרייסיגסטע לעבענס-יאָהר אויף א בהדרגה'דיגען אופֿן; ער האָט פּאַמעליך און לאַנגזאַם געמאַכט זיין קאַריערע. בעת'ן קריג האָט ער זיך געמעלדעט אַלס פֿרייוויליגער אין א פֿליה-אַפּטיילונג, ווייל ער האָט געהאַט א ליבע צו דעם דאָזיגען ספּאָרט און אין דער נשמה האָט ער בעהאַלטען פֿון זיין יוגענד א ליבע צו געפֿאַהרען. די איבערלעבונגען אין מיליטערישען דינסט זענען אַריבער און ער האָט זיך אומגעקעהרט צו זיין פֿריהערדיגער בעשעפֿטיגונג מיט מעהר אימפּעט, ווי ער האָט זי פֿערלאָזען. דער פּראָצעס געגען די שפּילער און די פֿאָלגען פֿון איהם האָבען איהם אָנגעשטעקט מיט דער ליידענשאַפֿט פֿון האַזאַרד.

ער איז גלייך אַוועק צום מיניסטער און איהם געשילדערט אַלץ, וואָס ער האָט געזעהען און געהערט, און איהם געזאָגט, אַז מען דאַרף אָנהויבען א קאַמף אָהן רחמנות געגען דער נייער מגפֿה, אויב מען וויל נישט, אַז דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל [illegible] ווערען פֿון איהר.

דער מיניסטער האָט א שמייכעל געטאָן:

— אונזער פֿאָלק איז געזונד; איהר זענט א פּעסימיסט! — האָט ער זיך אָנגערופֿען.

אָבער וועגק האָט געענטפֿערט:

— אָבער עס איז שרעקליך קראַנק צוליב'ן קריג! און פֿון וואַנען זאָל עס געזונד ווערען נאָך אַזוי פֿיל יאָהרען פֿון אַזא צושטערענדיג לעבען?

דעמאָלט האָט דער מיניסטער, וועלכער האָט זיך נישט געפֿיהלט זיכער, אָפּגעטרעטען, און געשאַפֿען דעם נייעם אַמט וועלכען וועגק האָט איבערגענומען.

דער אַמאָליגער פּראָקוראָר און באַמטער איז אַריינגעריסען געוואָרען אין הויה פֿון זיין פֿאַך. ער האָט עס אויפֿגעגעבען די גאַנצע שפּאַנונג פֿון זיין ענערגיע. ער האָט זיך נישט אויסגעקליבען א שעהנע קאַנצעלאַריע מיט א ווייכען פֿאָטעל, נאָר ער האָט ווירקליך, מיט אַלע כּחות גענומען אַרבּייטען און קאַמף מיט דער מגפֿה. עס איז אויסגעקומען פֿאַרצושטעלען זיך אַלס פּאָליציי-אַגענט און דעטעקטיוו. ער האָט זיך אָהן מורא אַרויסגערוקט אויף דער פֿאָדערשטער פּאָזיציע פֿון געפֿעהרליכע שפּיל-פּלעצער, האָט צונויפֿגעזאַמעלט מאַטעריאַלען, וואָס מען האָט געקאָנט בעקומען אין דער האַנד אַריין. אַלץ האָט ער געטאָן אַליין. און דערוויילע האָט ער זעהר שנעל דערקענט, ווי שוואַך עס איז זיין כּח אין קאַמף מיט דער אונגעוועהנליך פֿערשפּרייטער מגפֿה און ער איז געפֿאַלען אויפֿ'ן געדאַנק צו שאַפֿען א וואַך פֿון אַזעלכע, וואָס זענען אַליין קראַנק אויף האַזאַרד.

און ער האָט אָנגעהויבען צו ווערבירען מענשען, וואָס זענען נאָך נישט געווען אינגאַנצען פֿערדאָרבען, נאָר האָבען נאָך געטראָגען אין האַרצען קערנדלעך פֿון בענקשאַפֿט צו א ריין און שעהן לעבען. ער האָט אויסגעקליבען פֿון זיינע אַמאָליגע חברים פֿון מיליטער אויך האַלענדער'ן. אַט פֿון איהם האָט ער זיך דערוואוסט אַלע איינצעלהייטען וועגען דער מערקווירדיגער געשיכטע מיט'ן הער באַלונג אין קלוב.

ער האָט די געשיכטע פֿערגליכען מיט'ן צונויפֿגעזאַמעלטען מאַטעריאַל. עס זענען בסדר אָנגעקומען נייע אָנקלאַגעס אויף רויבער אין קאָרטען-שפּיל, וואָס האָבען „געאַרבייט“ אַזוי גוט, אַז מען האָט זיי נישט געקאָנט מאַכען דעם מינדעסטען פֿאָרוואורף, אָבער זיי האָבען אַזוי אויסגעליידיגט זייערע קרבּנות, אַז עס איז אוממעגליך געווען אָנצונעמען, אַז זיי האָבען בלויז געהאַט „גליק“.

וועגק איז אויפֿ'ן סמך פֿון געוויסע עהנליכע סימנים פֿון דעם אופֿן פֿון שפּילען געוואָהר געוואָרען, אַז מען האָט דאָ צו טאָן מיט א גוט-אָרגאַניזירטער באַנדע. און אויב דאָ איז נישט געווען קיין באַנדע, איז ער זיכער געווען, אַז דאָס אַרבּייט אַ איין מענש, פֿערשטעלט אין פֿערשידענע געשטאַלטען. אָבער דער דאָזיגער איינדרוק איז ענגער געווען א געפֿיהלס-זאַך, ווי א קלאָרע פֿעסטשטעלונג. צווישען א גאַנצער רייה אַנדערע עהנליכע פֿאַרפֿאַלען איז ווינטער'ס איבערלעבונג געווען די מאָדנעסטע און זעלטענסטע, אַממעהרסטען געהיימניספֿולסטע און געפֿעהרליכסטע. אָבער וועגק האָט אין איהם געזעהען א שליסעל צו אַלע אַנדערע רויב-געשיכטען.

• • •

נאָכדעם ווי וועגק איז אַוועק, האָט ווינטער לאַנגע שעה'ן געקעמפֿט מיט זיך. די צודרינגליכקייט, די פֿעסטקייט פֿון פּראָקוראָר, כאָטש ער איז געווען גענוג העפֿליך, האָט געמאַכט אויף איהם א טיפֿען רושם. ער האָט פֿערשטאַנען זיינע כּונות. ער האָט שוין אַליין געפֿיהלט, אַז ער פֿיהרט א נישט-רוהיגע לעבען, הגם די בעקוועמליכקייט דערפֿון האָט אַזעלכע גדאַנקען פֿערטריבען פֿון זיין קאָפּ.

ווען די צייט וואָלט געווען אַן'אַנדערע, וואָלט ער דאָס הילטייסקע לעבען ווייטער געפֿיהרט אָהן בעגרענעצונג, וואָלט זיך ווייטער אָפּגעגעבען די פֿאַרגעניגענס, ביז דאָס געזונד וואָלט נישט געמאַכט א סוף דערצו. אָדער ער וואָלט זיך אַרויסגעריסען דערפֿון דורך אַן'אומגעריכטער גינסטיגער פּאַרטיע, וואָס האָט זיך פּלוצלונג געמאַכט.

ער האָט זיך שנעל אָבגעטרייסעלט פֿון זיינע ספֿקות, און אַוועק צו זיין טענצערין קאַרא קאַראַזאַ און איהר אויספֿיהרליך דערצעהלט וועגען פּראָקוראָר וועגק'ס וויזיט.

— ווי גאָט איז דיר ליב! — האָט די טענצערין אויסגעשריגען — פֿיהר אונז נישט אַריין אין קיין בלאָטע דורך דיין פּראָקוראָר!

— אָבער פֿאַרוואָס?... פֿאַרוואָס?!... שפּילען מיר דען פֿאַלש? שווינדלען מיר? בעטריגען מיר? טרייבען מיר ליכווע, אָדער פֿאַסקעווען מיר? מיר ערלויבען זיך בלויז צו לעבען. פֿון וואַנען שטאַמט דיין פּחד, מיין ליבע?

— אַך, גאָרדי! א פּראָקוראָר... פֿערמאַכטע טירען... אַזוי נאָר א הער באַלונג... דאָס אַלץ שמעקט מיט דער תליה!

— איך האָב איהם אָבער צוגעזאָגט.

(דאָס ווייטערע קומט).

גנבה אויף 100.000 זל. אין צענטער שטאט

גנבים האבען אויסגעלעדיגט א געשעפט און די סחורה אוועקגעפיהרט אויף אויטאמאבילען.

(§) נעכטען נאכמיטאג זענען 2 יונגע־לײט פארבײגעגאנגען נעבען פישער׳ס בוכהאנדלונג אויף פיעטריקאווער 47 און האבען זיך בעקוקט די ביכער פון שויפענסטער. די יונגלײט איז געפעלען געווארען עפעס א ביכעל און זײ האבען געוואלט ארײנגעהן און געשעפט עס קויפען. היות די פראנט־טהיר איז געווען פערמאכט זענען זײ ארײן אין הויף כדי ארײנצוקומען אין געשעפט דורך דער הינטער טיר. דא האבען זײ געפונען די טהיר פון געשעפט אפען און אינעווײניג זענען אויף דער פאדלאגע געלעגען צוווארפען עטליכע פעקלעך סחורה.

די יונגלײט זענען אוועק צום סטרוזש און האבען איהם דאס דערצעהלט. דער סטרוזש האט תיכף געמאלדען באליצײ און אויפ׳ן ארט איז אנגעקומען דער לײטער פון 7 קאמיסאריאט, קאמיסאר וואלטשענסקי, וואס האט דורכגעפיהרט א אויספארשונג.

עס האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דער הינטערשטער אײנגאנג פון פישער׳ס בוכהאנדלונג, וואס איז געווען פערשלאסען אויף א אמעריקאנער שלאס און א סקאבעל מיט א שלעסעל איז געעפענט געווארען. דער סקאבעל איז געווען אראפגעדרעהט און דאס שלאס געעפענט מיט א וויטריך. פון דער בוכהאנדלונג זענען זײ אויף טרעפ ארײן און דער לײה־ביבליאטעק אויפ׳ן ערשטען שטאק איז אויסהאקענדיג א לאך אין דער טיר פון דירעקטאר׳ס קאבינעט, זענען זײ ארײן אין סקלאד פון דער פירמע „גוסטאוו מאלענדא און זוהן" ביעלסקער אפטײלונג לאדז. אײנער פון די גנבים האט אראפגענומען שטיקער סחורה פון די פאליצעס און דערלאנגט צו די איבריגע גנבים, וואס זענען געשטאנען הינטער דער טיר. אזוי ארום האבען זײ צוגענומען 2000 מעטער סחורה און ווערט פון הונדערט טויזענד זל.

דערנאך האבען די גנבים די סחורה אראפגעטראגען אויפ׳ן פארטער דורך א צווײטען ארײנגאנג, וואס פיהרט אויף זיעלאנע גאס האבען זײ די סחורה צוגעטראגען צו די אנגעגרײטע אויטאמאבילען און זענען אנטקומען און א אונבעקאנטער ריכטונג.

אין רעזולטאט פון דער אויספארשונג איז ארעסטירט געווארען דער סטרוזש פון הויז אנטאני פאכלינסקי, וועמען מען אין זחושד און אנטײל נעמען אין די גנבה.

—o—

אויסלענדער וועלען זיך קענען ווענדען אויף זײער מוטער־שפראך צו לאדזער פאליציאנטען

(—) אין די לאדזשער האטעלען האט מען אויפגעהאנגען א בעקאנטמאכונג פון דער פאליצײ, אז די אויסלענדער, וואס קומען אין קײן לאדז, וועלען זיך קאנען ווענדען נאך אינפארמאציעס אין דער מוטער־שפראך צו ספעציעלע פאליצײ־בעאמטע. איבערזעצערס - אינפארמאטארען. די דאזיגע פאליצײ־בעאמטע וועט מען דערקענען צוליב דעם שווארצען פאס, וואס זײ וועלען טראגען אויפ׳ן לינקען ארים. די נאציאנאלע פארבען און די איניציאלען פון „אלף בית" וועלען אנווײזען, וואס פאר א׳אויסלענדישע שפראך ער בעהערשט, אזוי למשל וועט דאס אות „ד" בעדײטען דײטשלאנד. — פראנקרײך — „ק" — רומעניען און ז. וו.

איפערזיכטיגער חתן שיסט אויף זײן כלה

ווען זי פאהרט אין א טאקסובקע מיט א צווײטען „כאכאנעם".

(—) שבת ארום האלב 12 בײנאכט האט זיך אויף ראג פיעטריקאווער און קארלא אפגעשטעלט א בלוטיגער אנפאל א טאקסובקע וואס האט געפיהרט 2 פאסאזשירען א מאן און א יונגע דאמע. ווען דער אויטא האט זיך געפונען אויף יענעם ראג איז צו איהם צוגעלאפען עפעס א יונגערמאן און אויסגעשאסען אויף די פאסאזשירען וואס זענען דארט געזעסען. עס האט זיך געהערט אפוו כטערליכער געשרײ, די יונגע דאמע איז בעגאסען געווארען מיט בלוט. און ווי א סנאפ אנידערגעפאלען אויפ׳ן גאס, די פאגאטאטיע האט זי אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל. ווי עס האט זיך ארויסגעוויזען, איז דער אנפאלער א געוויסער פילארטשיק. און די דאמע איז זײן געוועזענע געליבטע קאזשימירא קארפינסקא, א מאנוקווישעסקע. פילארטשיק האט זיך לעצטענס דערוויסט, אז זײן כלה פארט איהם אין האט זיך געשאפען א צווייטען קאוואלער. נעכטען אוועגד האט ער זײ בײדע אפגעוואַרט ווען זײ זענען געפאהרען אויף אב׳אויטא און אויסגעפיהרט זײן בלוטיגען טאט.

פילארטשיקען האט מען ארעסטירט.

—0—

לאדזער ביוראליסט דערטרונקען געווארען אין א סטאוו.

(וו) דער 18 יעהריגער לאדזער ביוראליסט אלפאנס מילער פון גדאנסקא 46, איז נעכטען לכבוד זונטאג ארויסגעפאהרען אין דארף באלאוו הינטער לאדז אויף פרישע לופט און בעשלאסען זיך צו באדען אין דארטיגען סטאוו. נישט קענענדיג די טיפקייט פון וואסער איז דער בחור צוגעשוואומען אין א טיף ארט און האט זיך אנגעהויבען טרינקען. אויף די פערצווייפעלטע קולות פונ׳ם אונגליקליכען האבען געאײלט די דורכגעהער. אײניגע זענען ארײנגעשפרונגען אין וואסער ראטעווען דעם בחור אבער ער איז פערשוואונדען אין דער טיף. ערשט נאך 10 מינוט זוכענישען איז געלונגען איהם ארויסצונעהמען מיט שוואכע סמנים פון לעבען. אײדער די פאגאטאטיע איז אנגעקומען, איז דער אומגליקליכער געשטארבען.

—o—

טעאטער און קונסט

פון יודישען טעאטער אין פילהארמאניע.

הײנט אוונט ווערט געגעבען די זעהר אויסגענומענע פיעסע פון שלום־עליכם „טביה דער מילכיגער" מיט מ. לאמפע אין דער טיטעל־ראלע.

מארגען, דינסטאג, צו ביליגע פרײזען פ. בימקא׳ס „גנבים".

די לעצטע פארשטעלונגען פון די „ווילנער" אין לאדז.

די גאסט־שפילען פון די „ווילנער" געהען יעדען טאג אראפ מיט דעם גלענצענדסטען ערפאלג. דאס טעאטער איז אויספערקויפט, א סימן, אז דער לאדזער יודישער טעאטער־עולם ווײסט אפצושאצען א לײטיש יודיש טעאטער.

הײנט, מאנטאג ווערט געשפילט פרצ׳ס „בײנאכט אויפ׳ן אלטען מארק". און דינסטאג צו דער געזעגנונגס־פארשטעלונג ווערט געגעבען „קידוש השם".

שטאטישער געריכט אין סטריקאוו.

(וו) דער שטאטישער געריכט פון גלאוונא איז איבערגעטראגען קײן סטריקאוו און טראגט איצט דעם נאמען „סאנד גראדסקי וו׳סטריקאוויע".

פרטים פון שוידערליכען זעלבסטמארד פון בעוואוסטען מאנופאקטור־סוחר ישראל וועקסלער

(וו) נעכטען איז אונזער שטאט ווידער אמאל אויפגעציטערט געווארען פון א זעלבסטמארד וואס איז בעגאנגען א אנגעזעהענער יודישער סוחר.

בעת די אנגעשטעלטע פון ישראל וועקסלער׳ס געשעפט אויף פיעטריקאווער 58 זענען נעכטען פריה געקומען צו דער ארבײט האבען זײ געטראפען דאס געשעפט פערשלאסען. נישט וויסענדיג וואס דא קען האבען פאסירט זענען די אנגעשטעלטע אוועק געוואויער ווערען צו וועקסלער׳ן אין דער וואוינונג אויף ווסכאדניא 27. אבער אויך דא איז די טהיר געווען געשלאסען און פון אינעוועניג האט זיך געטראגען דער שלעכטער ריח פון גאז. האבענדיג א שלעכט פארגעפיהל, האבען די אנגעשטעלטע בעשלאסען צו עפענען די טהיר. ארײנקומענדיג אין שטוב האט זיך פאר זײערע אויגען פארגעשטעלט א שרעקליך בילד. וועקסלער איז געלעגען אויפ׳ן בעט אהן סמנים פון לעבען. עס איז באלד ארויםגערופען געווארען א דאקטאר, וואס האט פעסטגעשטעלט, אז וועקסלער איז בעגאנגען זעלבסטמארד דורך פערגיפטען זיך מיט גאז. צו דעם צוועק האט ער אראפגעדרעהט דעם גאז־קראן און זיך אוועקגעלעגט אין בעט ארײן.

וועקסלער האט זיך לעצטענס געפינען אין זעהר א קריטישער לאגע צוליב דעם וואס זײנע קונים פון דער פראווינץ האבען נישט געדעקט זײערע פערפליכטונגען. דאס האט איהם ארײנגעבראכט אין אזא פערצווייפלונג, אז ער האט בעשלאססען זיך דאס לעבען צו נעמען.

דער טראגישער טויט פון אנגעזעהענעם סוחר האט און די הײנע סוחרישע קרײזען איבערגעלאזען א דערדריקענדען רושם.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע זאל — נארוטאוויטש 20 —

אונטער דער לײטונג פון א. בעזמאן

אויפ׳ן פערלאנג פון פובליקום זענען די פארשטעלונגען פון בעליבטען ארטיסט

מ. לאמפע

— און —

פאניא מענדעלעוויטש

פערלענגערט געווארען

הײנט מאנטאג ד. 12־טען 9 אוו.—פרײזען פון 50 גר. ביז 2 זל.

צום לעצטען מאל

„טוביה דער מילכיגער"

4 אקטען פון ש. עליכם טוביה—מאריס לאמפע

דינסטאג דעם 13־טען 9 א זײגער אוונט — צו פאפולערע פרײזען פון 50 גראשען ביז 2 זלאטעם

צום צווײטען מאל די גרויסע אויפפיהרונג !!

די גנבים

אין 8 אקטען פון בימקא. שלמה— מ. לאמפע

עס נעמט אנטײל דאס גאנצע פערסאנאל

בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע

די לאדזער טעקסטיל־אינדוסטריע

און דער ריזיגער וועבער־שטרײק אין ענגלאנד.

לאדז האט איצט א גלענצענדע געלעגענהײט פון עקספארט. — די פראגע איז נאך אויב די רעגירונג וועט געבען א גענוגענדע קרעדיט.

די לאדזער פאבריקאנטען קוקען זיך צו מיט א געוואלדיגען אינטערעס צום ריזיגען טעקסטיל־שטרײק אין ענגלאנד, וועלכער ווערט פון טאג צו טאג פערשארפט. דער שטרײק פון די ענגלישע וועבערס אין לאנקשער קאן ווערען א ישיעה פאר דער לאדזער אינדוסטריע אין פונקט אזוי ווי קוילען־שטרײק, וואס איז מיט 3 יאהר צוריק פארגעקומען אין ענגלאנד, האט אויף א לענגערע צײט אויפגעריכט די פוילישע ווירטשאפט און געשאפען א גינסטיגע ווירטשאפטליכע קאניונקטור, אזוי קאן אויך דער דארטיגער טעקסטיל־שטרײק האבען א געוואלדיגען אײנפלוס אויף די ווירטשאפטליכע לאגע אין פוילען.

ענגלאנד ארבײט אויס טעקסטיל־סחורות פאר איהרע דאמיניעס און פאר אײניגע לענדער אין אײראפע. דער טעקסטיל־שטרײק אין לאנקשער האט שוין נעבראנגט דערצו, אז די ענגלישע טעקסטיל־אינדוסטריעלער קאנען נישט אננעמען קײן בעשטעלונגען פון די אויסלענדישע סוחרים אויף ווינטער־סחורות, ווײל זײ ווײסען נישט, ווען דער שטרײק וועט זיך ענדיגען. די דאזיגע לאגע הובען שוין אויסגענוצט די רוסישע פאבריקאנטען און טשעכאסלאוואקיען און דײטשלאנד, ד. ה. און בעטראכט, ווי א שטיף־קינד און מען שטיצט זי מיט אלע כוחות, אז זי זאל זײן קאנקורענץ־פעהיג אויפ׳ן אינטערנאציאנאלען מארק.

די לאדזער טעקסטיל־אויסארבײטונגען וועלכע זענען זעהר גוט צוגעפאסט פאר די אבזאץ־מערק און אינדיען, עגיפטען און אין די לענדער פון ווײטען־מזרח, וואלט אויך זעהר גוט געקאנט האבען די גרעסטע אויסזיכטען אויף ערפאלג אין דער קריזיס וואלט צוליב דעם זעהר פיל געמילדערט געווארען. די צרה איז אבער אויך דא דער מאנגעל אין קרעדיט. דער טראנספארט נאך די איבערדערמאנטע לענדער דויערט געווענליך, א זעקס, אכט וואכען, און די וועקסלען, וואס די דארטיגע סוחרים שטעלען אויס אויף די געליפערטע סחורות, זענען אויך אויף א טערמין אויף 3 ביז 4 חדשים, פון דער צײט, וואס זײ האבען דער זאלטען די סחורות צוזאמען, אלזא, א סימא לן פון א זעקס זיבען חדשים. פון וואנען זאלען אלזא, די לאדזער פאבריקאנטען נעמען כח אויסצוהאלטען אזא לאנגע צײט? פון וואנען זאלען זײ דערווײל נעמען געלד ארײנצולעגען אין די דאזיגע סחורות? — זעלבסטפערשטענדליך דארף אין דעם פאל קומען די רעגירונג צו הילף, ווײל דא האנדעלט זיך שוין נישט בלויז אין דער אויפרוכטונג פון דער לאדזער אינדוסטריע, נאר אויך אין דער פערבעסערונג פון דער ווירטשאפטליכער לאגע אין גאנצען לאנד.

די לאדזער אינדוסטריעלער האבען טאקע פארגעשלאגען דער רעגירונג, אז אײנע פון די מלוכה־בענק זאל אויסגעבען ספעציעלע קרעדיטען פאר׳ן טעקסטיל־עקספארט. זײ לייגען פאר, אז די מלוכה־בענק זאלען די אינדוסטריעלער געבען קרעדיט אויף 75 פראצענט פון די סחורות, וואס זאלען געהן אויפ׳ן עקספארט, און דערבײ זאל דער צינז־פוס אויסמאכען 6 פראצענט א יאהר. אויב די רעגירונג וועט האבען א פערשטענדניש פאר די פאדערונגען פון די אינדוסטריעלער, וועט די לאדזער טעקסטיל־אינדוסטריע זײן קאנקורענץ־פעהיג אויפ׳ן אויסלענדישען מאנופאקטור־מארק, און דאס וועט אויך האבען א קאלאסאלע ווירקונג אויפ׳ן פוילישען האנדעלס־בילאנס.

די פאבריקאנטען האבען נאר מורא, אז ביז מען וועט זיך ארומזעהן אין ווארשא וועגען דער ווירקליכקײט פון זײערע פאדערונגען, זאלען שוין נישט אנדענט ווערען א בעקאנטען פרויען און פערלאפען די מערק, וואס ווערען איצט פרײ צוליב דער טעקסטיל־שטרײק אין ענגלאנד.

יודישע ארטיסטען מויערן איין א געדענק־טאוועל פאר אברהם גאלדפאדען אין מאריענבאד

נעבטען איז פארגעקומען דער פײערליכער אקט.

מאריענבאד, (ספ. צום „לאדזער טאגעבלאט").

אין מאריענבאד געפינען זיך איצט א שעהן ביסעל יודישע ארטיסטען פון אמעריקא, וועלכע זענען אהערגעקומען אויס נוצען די תענוגי עולם הזה פון דעם וואונדערליכען קור־ארט. און אט האבען זיך די יודישע „סטארען" פון אמעריקא דערמאנט, אז אין יאהר 1897 האט אין דעם דאזיגען קור־ארט געוואוינט דער שעפער פון יודישען טעאטער, אברהם גאלדפאדען. די ארטיסטען, האבען געגרינדעט און די געמײנדע־ביכער, ביז זײ האבען זיך דערוואוסט, אז ער האט געוואוינט אויף א בוירעם־שטיבעל פון הויז „ווינסבאדען". די ארטיסטען האבען דאן בעשלאסען ארײנצומויערען א געדענק־טאוועל אין דער וואנד פון דעם דאזיגען הויז, כדי אזוי ארום צו פעראײביגען דעם נאמען פונ׳ם „טאטען" פון יודישען טעאטער.

די ארטיסטען האבען באלד געמאכט א זאמלונג און עס איז געשאפען געווארען די נויטיגע סומע צו דעם צוועק, און איצט איז שוין איבער דעם הויסטארישען הויזעל אײנגעמויערט א ווײסע מארמאר־טאוועל אין דער דײטשער שפראך, אז דא אויף א בוירעם־שטיבעל פון דעם הויז האט אין חודש יוני פון יאהר 1897 געוואוינט דער שעפער פון יודישען טעאטער אברהם גאלדפאדען.

די ענטהילונג פון געדענק־טאוועל איז פארגעקומען נעכטען, זונטאג, דעם 11 אויגוסט. דעם פרעזידענט פון דער ניו־יארקער ארטיסטען - אוניע, גרינפעלד האט אויפגעדעקט די טאוועל און ראבינער ד"ר דיאמאנט פון מאריענבאד, וועלכער האט גענומען א זעהר שטארקען אנטײל אין דער גאנצער אקציע, האט געהאלטען די פעסט־רעדע. בײ דער פײערונג זענען אנוועזענד געווען יודישע ארטיסטען פון ניו־יארק, רינגא, רומעניען, מיוזעלס מיט זײן גאנצע טרופע, וואס האט דא א יודיש קלײן־קונסט־טעאטער, פארשטעהער פון דער מאכט און פון אלע שטאטישע אינסטיטוציעס.

עס אז זכראי צו בעמערקען, אז ווען דער ארטיסט מיזעל׳ס האט זיך געווענדעט צום יודישען ארטיסטען־פעראײן אין ווארשא, אז ער זאל בײשטײערען א קלײנערע סומע אויף דעם געדענקטאוועל, האט מען אפילו נישט געפונען פאר נויטיג צו ענטפערן אויף דעם בריף.

די אמעריקאנער יודישע ארטיסטען פרעגען מיט פערוואונדערונג: צו האט אברהם גאלדפאדען פאר׳ן יודישען טעאטער אין פוילען נישט געהאט קײן שום פערדינסטען, אדער סתם, אלץ וואס עס שטאמט נאר פון דער אמעריקאנער איניציאטיוו איז שוין טריף...

אגב מוז דא בעמערקט ווערען, אז דער ווארשאווער ארטיסטען - פעראײן האט אין דער הינזיכט געהאט א זעהר גוטען שותף — די מאריענבאדער קולטוס־געמײנדע האט אויך נישט געפונען פאר צוועקמעסיג צו בעשטימען געלד אויפ׳ן גאלדפאדען — דענקמאל־טאוועל.

די אנפיהרער פון דער אקציע זענען געווען די ארטיסטען: מיכאל מיכאלעסקא לעביעדיעוו, גרינפעלד, לודוויג זאץ, שלמה קיטנער, אלשאניעצקי, שטראמער, צעלניקער און מיזעל׳ס.

קופאן № 56

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פונ׳ם הײנטיגען קופאן קאן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ׳ן יורי־קאנסול פון אונזער רעדאקציע.

גילטיג הײנט מאנטאג, דעם 12. אויגוסט פון 8—9 אוו.

פון דער 7־קלאסיגער קנאבען־שולע פון יצחק גאלדבערג

אין דער בעקאנטער זײט פיל יאהרען עקזיסטירענדער קנאבען־שולע פון יצחק גאלדבערג. אלעע 1־טער מאי (פאמאזששולץ) 16, זענען לעצטענס אדורכגעפיהרט געווארען גרינדליכע שינויים, כדי די שולע זאל קאנען בעפרידיגען די פאדערונגען פון רעליגיעזען יודישען חינוך, און דערבײ זאלען אויך נישט לײדען אלע וועלטליכע לימודים, וועלכע ווערען געלערנט שטרענג לויט׳ן פראגראם פון בילדונגס־מיניסטעריום.

עס איז צו האפען, אז מצד די מלמדים און לעהרער וועלען אנגעווענדעט ווערען אלע מעגליכקײטען, כדי צו דערהויבען די דאזיגע לעהר־אנשטאלט צו דער העכסטער מדרגה פון איהר אויפגאבע הן בנוגע דעם סדר־הלימוד, הן בנוגע דער רעליגיעזער ערציהונג, ווי אויך בנוגע דער הנהגה בנימוס ודרך־ארץ פון די תלמידים צום רוחם און מוסטער אין אונזער שטאט.

8־טוגג!

דאס

לאדזער טאגעבלאט

בעקומט מען טעגליך 6 א זײגער פריה

אין אלע פאהן־קיאסקען

„רוך"

(„Ruch")

צי איז דער מערדער פון צאר ניקאלאי געווען א יוד?

(ענדע פון 3טען)

ר"ר באַטקין, די קאַמער-פרוי דעמידאָ-וואַ און צוויי דינערינס.

נאָכדעם, ווי זיי האָבען אלע פערניכטען זייערע ערטער, איז צוגעגאַנגען צו זיי דער קאָמענדאַנט יוראָווסקי, בלייך ווי די וואַנד, און האָט זיך געווענדעט צום צאַר מיט פאָלגענדער רעדע:

— ניקאָלאַי אַלעקסאַנדראָוויטש! אייערע לייט האָבען געפּרובט אייך קומען צו הילף. אָבער דאָס האָט זיך זיי נישט איינגעגעבען. איך האָב דעם אויפטראַג אייך מיטצוטיילען, אַז איהר זייט אַלע פער'משפּט צום טויט...

ניקאָלאַי האָט זיך אַ הויב געטון פון אָרט און האָט אָנגעהויבען צו שטאַמ-לען: „ווי, — וואָס זאָגט איהר..."

און דעם מאָמענט האָט יוראָווסקי אויסגעשאָסען אויף ניקאָלאַי'ען און איהם אוועקגעלייגט אַ טויטען אויפ'ן אָרט. נאָך דעם האָבען גענומען שיסען די רוסישע גוואַרדייצעס. אין אַ פּאָר מינוט אַרום האָט מען אַרויסגעשלעפּט עלף טויטע קערפּערס און זיי אַרויפגעוואָרפען אויף אַ פוהר, וואָס האָט געוואַרט אויף דער גאַס.

ספּעראַנסקי האָט געהאַט די געלעגענ-הייט צו רעדען מיט צוויי רוסישע גוואַר-דיסטען, וואָס האָבען זיך בעטייליגט אין דער עקזעקוציע. איין פון וואָס איינער פון זיי האָט דערצעהלט ווענען יוראָווסקי'ן:

„אוודעיעוו און יוראָווסקי זענען געווען די קאָמענדאַנטען פון דער מיליטער-וואַך, וואָס האָט אַכטונג געגעבען אויף ני-קאָלאַי'ען און זיין פאַמיליע. אוודעיעוו איז געווען אַ שלאָסער און אַ בעקאַנטער פּראָפּאַגאַנדיסט. יוראָווסקי איז אין קריגס-צייט געווען אַ סאַניטאַר און האָט געהאַט אַ ידיעה אין מעדיצין. הגם פון געמט זיך, וואָס און יעקאַטערינבורג האָט ער אַליין געוואָלט זאָגען אַ דעה, ווי מען דאַרף בעהאַנדלען דעם קראַנקען טראָנ-פאָלגער, וואָס האָט נאַטירליך אַרויסגע-רופען אַ שטאַרקע אונצופרידענהייט ביי ד"ר באָטקינ'ען. יוראָווסקי איז געווען אַ אָרגאַנאַטער און עהרגייציגער מענש. ביי-דע קאָמענדאַנטען זענען געווען ווילדע בעסטיעס. פונדעסטוועגען איז יוראָווסקי געווען סימפּאַטישער פון אוודעיעוו'ן. ער האָט פאָרט געהאַט אין זיך אַ שטיקעל מענשליך געפיהל. נאָר נישט יוראָווסקי און נישט אוודעיעוו, און איבערהויפּט קיין איין איינציגער פון די אַלע, וואָס האָבען זיך בעטייליגט אין דער ערמאָר-דונג פון דער צאַרישער פאַמיליע, זענען נישט געווען קיין יודען. אַלזא, נישט די קאָמענדאַנטען און נישט די רוסישע גוואַר-דיסטען ביעלאָבאָראָדאָוו, יערמאַקאָוו, מעדוועדעוו, ניקולין, וואַגאַנאָוו און דאָב רינין. און אויב דאָס פאָלק זאָגט, אַז יודען האָבען אונטערגעבראַכט די צאַרי-שע פאַמיליע, איז דאָס אַ ליגען".

דאָס זעלבע האָט אויך בעשטעטיגט אַ צווייטער אָנטיילנעמער און דער עקזע-קוציע, מיט וועלכען ספּעראַנסקי האָט גערעדט.

אַ חוץ דעם ברענגט ער אַנדערע בע-ווייזען, אַז קיין שום יוד האָט קיין שייכות נישט געהאַט צו דער ערמאָרדונג פון דער צאַרישער פאַמיליע אין יעקאַטע-רינבורג.

אַן אימפּאָזאַנטע הערצל-אָנדענקונג-ווערק אין אַמעריקא

ניו-יאָרק (יטא) און פערלאַג פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין די פעראייניגטע שטאַטען איז דאָ ערשינען אַ 4-בענדיג ווערק „הערצל-מעמאָריאַל-בוך" (הערצל-אָנדענקונגס-בוך). דאָס ווערק איז פּראַכטפול אַרויסגעגעבען געווואָרען און ענטהאַלט 31 אַרטיקלען און אָפּהאַנדלונגען פון פערשידענע בעקאַנ-טע פערזענליכקייטען וועגען לעבען און שאַפען פון גרויסען ציוניסטישען מנהיג.

דער סאָוויעטישער אַמבאַסאַדאָר דאָווגאַלעווסקי,

וועלכער האָט געפיהרט די אונטערהאַנדלונגען מיט דער ענגלישער רעגירונג וועגען בעניי'ען די דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען מיט רוסלאַנד

צום סכסוך אויפ'ן ווייטען מזרח

דער כינעזישער בעטשאַפטער אין טאָקיאָ וואַנג-יונ-פאַ (אויף רעכטס), וועלכער האָט זיך געווענדעט צום יאַפּאַנישען אויסערן-מיניסטער באַראָן ש י ד ע ה א ר (לינקס) וועגען פערמיטלען אין סכסוך מיט דער סאָוויעט-רוסלאַנד.

„הויז-הונט"—אַ ניי תוכחה-ווערק פון אורי צבי גרינבערג

ירושלים (יט"א) דער בעקאַנטער העברעאישער דיכטער אורי צבי גרינ-בערג, האָט אינצט אַרויסגעגעבען אַ נייע זאַמלונג פון שירים, וועלכע טראָגען דעם נאָמען „הויז-הונד".

מיט אַ נביאישער שפּראַך „שטראָפט" דער טאַלאַנטפולער דיכטער און און זיין לידער-זאַמלונג די ציוניסטישע בע-וועגונג און איהרע פיהרער און איבער-הויפּט דעם יודישען ישוב און ארץ ישראל, פאַרוואַרפענדיג איהם קליינליכ-קייט, מעסינקייט, זעלבסט-צופרידענקייט און אַנפּאַסען זיך צו די אומשטענדען, און ליידענשאַפטליך שווערמער בעקלאָגט זיך דער דיכטער אויפ'ן מאַנגעל פון משיח'ישען און שטאַטס-גערדאַנק און דער יודישער נאַציאָנאַלער בעוועגונג.

ווען איהר געהט אריבער די גאַס

קוקט מיט אָפענע אויגען; איהר קענט פליטען אַנ'איינציגער קאַליקע אָדער גאָר גפּפינען דעם טויט

היט זיך, מען זאָל אייך נישט איבערפאָהרען.

לעזט און אבאָנירט דאָס „לאָדזשער טאָגעבלאַט"

KINO SPÓŁDZIELNI
Sienkiewicza 40.

היינט פּרעמיערע!
די ליבעפערבלענדט
טראַגי-קאָמעדיע אין אַכט אַקטען
אין די הויפּט-ראָלען: קאָנראַדט ווייַדט, עמיל יאַנינגס און ליל דאַגאָווער
דער נאָהענטסטער פּראָגראַם: „6 מעדלעך, וואָס זוכען אַ נאַכט-לאַגער" אין דער הויפּט-ראָל Jenny Jugo
אָנהויב אין גאָווע. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונטאַג און יו"ט 2 נאָכמ. לעצטער סעאַנס 10 אָוו.
לעצטע 2 סעאַנסען—אין גאָרטען.

לעטשניצע
17 זגיערסקאַ 17, טעל. 16-33
אַלערליי קראַנקהייטען הערען עמפּאַנגען דורך ספּעציאַליסטען דאָקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אָוונד.—מאַסאַזש, עלעקטריזאַציע, פּאָקען-שטעפלען, קינסטליכע ציין און ציין-פּלאָמבירונגען אימפּפונגען קעגען שקאַרלאַטינע.

אכטונג, ה"ה גנבים!
די ג' גנבים וועלכע האָבען געבעטען אַפּצושיקען דורך פּאָסט די גנבה פון 75 וועקסלען אויף אַ סומע פון 14000 זל. וועלכע זענען גע'גנב'עט געוואָרען ביטואַך, ד. 7. אויגוסט אויף וואָסקאַדניאַ 43, ווייל עס האָט פאַר אייך סיי ווי קיין שום ווערט נישט. אַלע בעוואַרענישען זענען שוין פערגעבע-נען געוואָרען. די וועקסלען ווערען ערקלערט פאַר אומגילטיג. דיסקרעציע שטרענג געזיכערט. אַדרעס: לאָדז. וואָסקאַדניאַ 43, דלוגאַנאַגאַ.

דער לימוד אין דער בעוואוסטער
7-קלאַסיגער קנאַבען-שולע
פון יצחק גאָלדבערג
אַלעע 1-מער מאַי (פּאַסאַזש-שולץ) 16,
הויבט זיך אָן ד. 1-טן וורזשעשניען (כ"ז מנ"א הבע"ל).
איינשרייבונגען פון נייע תלמידים קומען פאָר אין דער קאַנצעלאַריע פון דער שולע טעגליך פון 12 ביז 5 נאָכמיטאָג. דאָס לעהרער-פּערסאָנאַל פאַר די למודי-קודש פון התחלת-קריאה עברית (דרדקי) ביז חומש, רש"י, נ"ך, גמרא, תוספות, ווי אויך לה"ק בכתב ובדבור און דקדוק, ווערט אין דעם נייעם שול-יאָהר צוזאַמענגעשטעלט פון די בעסטע פּעדאַגאָגען אין אונזער שטאָט—מלמדים מופלגים מפורסמים. דערביי וועלען אויך די למודי-חול שטרענג געפיהרט ווערען לויט'ן פּראָגראַם פון'ם בילדונגס-מיניסטעריום דורך די בעסטע לעהרער פאַכלייט. נעמענדיג אין בעטראַכט די איצטיגע שווערע מאַטעריעלע לאַגע אין אונזער שטאָט, צוליב וואָס פיל וועניגער בעמיטעלטע עלטערן, נישט קאָנענדיג שיקען זייערע קינדער אין פּריוואַט-שולען אָדער קאָנצעסיאָנירטע חדרים, צוליב דעם פאַר ווי צו הויכען שכר לימוד און דעריבער זענען זיי געצוואונגען זייערע קינדער אָפּצו-געבען אין די פאָווסעכנע שולען, ווערען פאַר די לעצטע
די פּרייזען ערמעסיגט ביז 50 פּראָצענט.

א זעלבעס איז נאָך נישט געווען!
נאָר וואָס איז אַרויס פון דרוק אַ העכסט-אינטע-רעסאַנט ספר פון יודישען פאָלקלאָר-אוצר א. נ.
„לעקסיקאָן פון יודישע חכמות"
פון הרב ישעיה זלאָטניק.
דער לעקסיקאָן ענטהאַלט די גלקליבענע דבורים, גלייכווערטלעך, אַנעקדאָטען און איינפאַלען, פון די גרעסטע חכמי ישראל אין דער לעצטער צייט, וועלכע זענען נאָך אין ערגיץ נישט פערעפענטליכט געוואָרען. אַנ'אמת'ן גייסטיגען פערגעניגען קאָן יעדער יור געפי-נען אין די חכמות, וועלכע שפּרודלען מיט'ן עכטען יודישען הומאָר און וויץ, וואָס זענען אזוי איינגענאַרטיג און אָריגינעל אין דער וועלט-פאָלקלאָר-ליטעראַטור. דאָס ספר פאַר'ן פּרייז 3 זל.
איז צו בעקומען ביים מחבר:
Rabin Sz. Złotnik, Radom.
געגען נאָכנאַהמע ווערט נישט געשיקט.

DYREKCJA
Gimnazjum Humanistycznego Męskiego
I. KACENELSONA
Cegielniana 28, tel. 51-79
איז מודיע, אַז נייע איינשרייבונגען פון שילער נעמט אָן די קאַנצעלאַריע טאָג-טעגליך פון 11—2 פאַרמ. און פון 4—7 נאָכמ.

קלוויזורעס
— און —
זאַבעזפּיעטשעניעס
אויף אַלע שטעט אין פּוילען
ערלעדיגט אַמשנעלסטען דאָס רעכטס-קאָנסולטענטען-ביוראָ „אַרגוס", 36 זאַכאָדניאַ 36

צוליב דער שווערער צייט זענען די פּרייזען ערמעסיגט
וויכטיג פאַר אורלויב-פאָהרער!
ווילט איהר אייער אורלויב גוט פערברענגען?
פאָהרט אויף אַפּרוה נאָר אין בעוואוסטען
פּענסיאָנאַט „WYGODA"
St. GŁOWNO, Polenice. Wila Misiaka obok Nowego Otwocka w lesie
גרויסע זוניגע צימערן, כשר'ע, היגיענישע קיך, שעהנע געגענד.
קאָנקורענץ-פּרייזען—30% ביליגער ווי איבעראַל;
בעמערקונג: בעקוועמע אויך פאַר מנוחה...
צו ווענדען זיך דירעקט צו פרוי אַפּעל אין פּענסיאָנאַט „וויגאָדאַ"

פאָהרענדיג פון אנדזשעיאָוו קען לאָדז 9 אָוו. איז אַוועקגעקומען אַ פּעקעל פּראָטעסטען אזוי ווי דאָס האָט פאַר קיינעם קיין ווערט נישט אזוי בעט איך געגען בעלוינונג דאָס אָפּצוגעבען צו סרענקעל זאַוואַדזקאַ 17, דיסקרעציע געזיכערט

אַנ'אויסלענדישער פּאַס
איז פערלוירען געוואָרען אויפ'ן נאָמען רוזשאַ ווישליצקאַ נאַרוטאָוויטשאַ 56. אָפּצוגעבען אין אויף פּיאָטריקאָווער 16 בירענצווייג.

פליסירער אכטונג!
איך פערקויף אַ פראַנצויזישע פּליסיר-מאַשין 130 צענטימעטער לאַנג צו גאַנצע קליידער
Warszawa, Keller, Twarda 24.

Infolge Betriebseinstellung einer Bielitzer Tuchfabrik
sucht erfahrener Fachmann
vertraut mit allen Dessinatur-Garnmanipulations und Fabriks buchhaltungsarbeiten Stellung
Gefl. Zuschriften an E. Biernatzki Cieszyn Śląsk, Niemiecka 2.

Miejski Kinematograf Oświatowy
Wodny Rynek, Tel. 18-26.
Od 12 sierpnia do 19. sierpnia 1929
Dla dorosłych:
TYTANIC
(Miasto marzeń)
W rolach głównych;
George O'brien, Virginia Valli, June Collyer.
Dla młodzieży:
„Ostatnia godzina"
(Orły wojenne)
Dramat lotniczy opracowany przez porucznika pilota HOWARDA BLANCHARDA na tle prawdziwego zdarzenia. W rolach główn.
Raymond Keane i Barbara Kent

ס'ווערט געזוכט
אַ קעלנער אָדער אַ שאַפּע אויף קוילען אָדער אויף איבערצונעמען גרייט אין אַ גוטען פּונקט. מעק-לערס געווינשט. זיך צו פרעגען ביי האַפּמאַן נאַרוטאָוויטשאַ 7.

Zaginęły 2 weksle
1) po sto złotych każdy z wystawienia Tanczewski na zlecenie Sz. Goldberg b. płatny 3.8 i 21.9 Niniejszym weksle unieważnia się. Zwrócić do R. Senderowicza Zgierska 38. 0896

אַנ'אינטעליגענטער יונגערמאַן
פון עלטער 35 יאָהר, מיט קאַפּיטאַל 600 דאָלאַר זוכט די בעקאַנטשאַפט פון אַנ'אינטעליגענטע ערמעגליכע פרוי צוועק הייראַט. אָפּפרעגען אין רעדאַקציע פאַר "600" 8644

Redaktor-wydawca B. Hamburski
Tłocznia: B. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 18.